Europadomstolens domar — fjärde kvartalet 2010

Av f.d. justitierådet HANS DANELIUS

Europadomstolen har under fjärde kvartalet 2010 meddelat bl.a. följande domar:[1]

1. Konstantin Markin mot Ryssland (dom 7.10.2010)
Fråga om diskriminering (artikel 14 i konventionen) med avseende på rätt till respekt för privatliv och familjeliv (artikel 8 i konventionen)
Konstantin Markin, som var rysk militär, skilde sig från sin hustru och fick efter överenskommelse med henne vårdnaden om deras tre barn. Han ansökte om tre års föräldraledighet för att ta hand om barnen. Hans ansökan avslogs med motiveringen att så lång ledighet endast kunde beviljas kvinnliga befattningshavare. Han överklagade beslutet till domstol men utan framgång. Författningsdomstolen, som till sist fick avgöra målet, fann honom inte berättigad till begärd ledighet och hänvisade till att kvinnliga militäranställda kunde få längre föräldraledighet på grund av det större sociala ansvar som åvilar kvinnor som mödrar.

Europadomstolen framhöll att någon rätt till föräldraledighet inte kan härledas ur konventionen men att en stat som inrättar ett system för sådan ledighet måste utforma systemet på ett icke diskriminerande sätt. För att skillnader grundade på kön skall vara förenliga med artikel 14 i konventionen måste det enligt Europadomstolens mening krävas mycket starka skäl. Vad den ryska författningsdomstolen anfört om mödrars speciella ansvar för omhändertagande av barnen var inte ett sådant skäl. Till skillnad från mödrars rätt till ledighet omedelbart efter förlossningen, som syftade till att ge dem möjlighet att återhämta sig, var föräldraledigheten avsedd att möjliggöra tillsyn över barnen, och i detta hänseende befann sig båda föräldrarna i en likartad situation. I flertalet av Europarådets medlemsstater hade också införts lagregler som gjorde det möjligt för både fäder och mödrar att ta ut föräldraledighet. Europadomstolens slutsats blev att den skillnad som gjorts i Ryssland när det gällde möjligheterna för män och kvinnor i militära befattningar att ta ut föräldraledighet stred mot diskrimineringsförbudet i artikel 14 i konventionen i före-

[1] Tidigare kvartalsöversikter har varit införda i SvJT 1995–2010, den senaste i SvJT 2010 s. 1000 ff. De fullständiga texterna till de domar som i korthet refereras här kan sökas på Europadomstolens hemsida *http://www.echr.coe.int.* — Följande förkortade benämningar används i översikten: *Konventionen* = Europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna. *Europadomstolen* = Europeiska domstolen för de mänskliga rättigheterna.

ning med rätten till respekt för privatliv och familjeliv i artikel 8 i konventionen.

2. Saaristo m.fl. mot Finland (dom 12.10.2010)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen)

Klagande var tidningsförlaget Ilta-Sanomat Oy, som utger tidningen Ilta-Sanomat, journalisten Satu Saaristo och tidningens chefredaktör Hannu Savola. I tidningen publicerades i februari 2000, under kampanjen inför det kommande presidentvalet, en artikel med information om att en kvinnlig politisk reporters tidigare man hade funnit en ny partner, O.T., som var pressansvarig för en av presidentkandidaterna, Esko Aho. Artikeln innehöll upplysningar om O.T. och hennes partner och om O.T:s privata förhållanden i övrigt.

Efter anmälan av O.T. väcktes åtal mot Satu Saaristo och Hannu Savola, som dömdes till böter för att ha kränkt O.T:s privatliv. De ålades dessutom att tillsammans med förlaget betala skadestånd till O.T.

Europadomstolen konstaterade att Satu Saaristo och Hannu Savola hade dömts för innehållet i en artikel som tillkommit inom ramen för deras arbete som journalister. De uppgifter som lämnats om O.T. i artikeln föreföll korrekta, och det hade inte påståtts att de hade anskaffats på olagligt sätt. O.T. var visserligen inte själv ämbetsman eller politiker men inte heller en vanlig enskild person, eftersom hon fått till uppgift att offentligt verka för en av kandidaterna i det förestående presidentvalet. När hon åtog sig detta, måste hon ha insett att skyddet för hennes privata sfär skulle komma att begränsas. Artikeln i fråga hade haft anknytning till presidentkampanjen och fick anses ha innehållit information av allmänt intresse. Med hänsyn härtill och till att de påföljder som utdömts i form av böter och skadestånd varit stränga, konkluderade Europadomstolen att klagandenas genom artikel 10 i konventionen skyddade yttrandefrihet hade kränkts.

3. Brusco mot Frankrike (dom 14.10.2010)

Fråga om rätt till rättvis rättegång och rätt att inte anklaga sig själv (artikel 6:1 och artikel 6:3 i konventionen)

B.M. attackerades av två maskerade män. Två misstänkta personer greps och en av dem utpekade Brusco som den som organiserat attacken mot B.M., vilket ledde till att Brusco anhölls och förhördes som vittne. Inför förhöret ålades han att under ed försäkra att han skulle säga hela sanningen och ingenting annat än sanningen. Vid förhöret erkände han att han hade hyrt två män för att skrämma B.M., men han förnekade att han uppmanat dem att använda våld mot B.M. Brusco åtalades och dömdes till ett långt fängelsestraff.

Europadomstolen framhöll att en persons rätt att inte anklaga sig själv och att vägra yttra sig om anklagelser mot honom eller henne är viktiga element i rätten till en rättvis rättegång. När Brusco under brottsutredningen ålagts att som vittne under ed lova att tala sanning,

hade en av de misstänkta redan utpekat honom som organisatör av attacken mot B.M., och myndigheterna hade därför haft anledning misstänka att han var inblandad i brottet. Detta medförde att argumentet att Brusco enbart hade hörts som vittne var formalistiskt och ohållbart. I själva verket var han, när han anhölls och ålades att avlägga ed, att betrakta som en anklagad person, som hade rätt att tiga och att inte anklaga sig själv. Med hänsyn härtill och till att Brusco befunnits skyldig på grundval av de uttalanden som han gjort under edsansvar fann Europadomstolen att hans rätt enligt artikel 6:1 och artikel 6:3 i konventionen hade kränkts.

4. Kugler mot Österrike (dom 14.10.2010)

Frågor om rätt till muntlig förhandling och rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen)

Kugler var en av ägarna till ett markområde som enligt gällande plan fick bebyggas. Emellertid ändrades byggnadsplanen på så sätt att marken reserverades som obebyggd mark, och Kugler vägrades tillstånd att bebygga marken. Ett långvarigt förfarande följde inför administrativa myndigheter och därefter inför Författningsdomstolen och Förvaltningsdomstolen. Inför båda dessa domstolar vägrades Kugler en muntlig förhandling.

Europadomstolen fann att den enda domstol som varit behörig att pröva frågan om den antagna byggnadsplanens laglighet var Författningsdomstolen och att Kugler därför hade haft rätt att få en muntlig förhandling inför denna domstol. Genom att han förvägrats en sådan förhandling hade hans rätt enligt artikel 6:1 i konventionen kränkts.

I målet uppkom också en fråga om Kuglers rätt att få tillgång till domstolsakten i målet. Kuglers ombud hade kunnat ta del av aktmaterialet på ett tidigt stadium av förfarandet men fick inte tillgång till akten en andra gång mot slutet av förfarandet. Europadomstolen fann att en ny inspektion av aktmaterialet vid denna tidpunkt inte hade tjänat något praktiskt ändamål, eftersom skriftväxlingen vid Författningsdomstolen då var avslutad och Kugler inte längre hade rätt att inge en ny inlaga. Att hans ombud vid den tidpunkten inte hade kunnat ta del av akten utgjorde därför enligt Europadomstolens mening inte något brott mot artikel 6:1 i konventionen.

5. Andrushko mot Ryssland (dom 14.10.2010)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen)

Svetlana Vasilyevna Andrushko var kandidat i val till den lagstiftande församlingen i Omsk-regionen. En av de andra kandidaterna var K. Denne var styrelseordförande i ett bolag som ägde ett lokalt varuhus. På begäran av ett antal aktieägare och tidigare anställda i detta bolag bidrog Svetlana till finansieringen av en kampanj mot K genom att ombesörja tryckning och spridning av en broschyr i vilken K anklagades för olagligt och omoraliskt handlande och väljarna uppmanades

att inte rösta på honom. Sedan Svetlana invalts i församlingen, väckte K talan mot henne för ärekränkning. De ryska domstolarna biföll hans talan och dömde Svetlana att betala skadestånd till K.

Europadomstolen konstaterade att uttalandena om K hade gjorts under en valkampanj och haft till syfte att förmå befolkningen att inte rösta på K. Europadomstolen framhöll att utrymmet för att under en valkampanj begränsa yttrandefriheten var mycket begränsat och att K, genom att ställa upp som kandidat, själv hade utsatt sig för en närgången granskning av sin person och sina handlingar. Broschyren hade dessutom skrivits av ett antal personer som genom aktieinnehav och tidigare anställning hade personlig erfarenhet av K och återgav dessa personers subjektiva uppfattning om honom. Det hade också funnits viss saklig grund för deras påståenden om K. Fastän påståendena var polemiska och mycket kritiska, kunde de ses som en personlig reaktion på den frustation som K:s handlade framkallat hos dem som stod bakom uppropet. De ryska domstolarna hade inte gjort en avvägning av de motstående intressena. Europadomstolens slutsats blev därför att Svetlanas genom artikel 10 i konventionen skyddade yttrandefrihet hade kränkts genom domen mot henne.

6. Shchokin mot Ukraina (dom 14.10.2010)

Fråga om rätt till egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet)

Shchokin ålades betala progressiv skatt för inkomster som han förvärvat utanför sin verksamhetsort, trots att det fanns en lagbestämmelse som angav att det för sådana inkomster skulle utgå proportionell skatt om 20 procent. Skattemyndigheterna hade emellertid åberopat ett presidentdekret enligt vilket det generellt skulle utgå progressiv skatt på förvärvsinkomster.

Europadomstolen konstaterade att det i artikel 1 andra stycket i första tilläggsprotokollet till konventionen finns ett undantag för beskattning men att undantaget förutsätter att beskattning skett enligt lag. Det ankom visserligen på de nationella domstolarna att tolka och tillämpa nationell lag, men Europadomstolen hade att tillse att tillämpningen överensstämde med principerna i konventionen. I det aktuella fallet hade det funnits motstridiga bestämmelser som skapade osäkerhet i tillämpningen. Lagen saknade alltså den klarhet och precision som krävdes och gav därför inte skydd mot godtyckliga ingrepp i äganderättsskyddet. Europadomstolen konkluderade att Shchokins rätt enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet hade kränkts.

7. A mot Kroatien (dom 14.10.2010)

Fråga om rätt till respekt för privatliv (artikel 8 i konventionen)

A, som tidigare varit gift med B, var skild från honom. Under äktenskapet hade B allvarligt misshandlat A, och han hade efter skilsmässan hotat att ta livet av henne. B led enligt läkarutlåtanden av svåra psy-

kiska störningar, vilka hade samband med upplevelser under krigen på Balkan.

Europadomstolen konstaterade att de kroatiska myndigheterna hade ingripit mot B med en rad enskilda åtgärder men inte tagit ett samlat grepp för att skydda A. Vissa av de beslut som fattats — rörande frihetsberövanden, böter, psykosocial behandling och fängelse — hade verkställts men inte alla. Det var också osäkert om B undergått psykiatrisk behandling för de störningar som låg till grund för hans våldsamma beteende. Sammantaget hade detta under lång tid försatt A i en situation då hon saknat tillräckligt skydd. Europadomstolens slutsats blev därför att hennes rätt enligt artikel 8 i konventionen till respekt för sitt privatliv hade kränkts.

8. Özpınar mot Turkiet (dom 19.10.2010)

Frågor om rätt till respekt för privatliv (artikel 8 i konventionen) och rätt till effektivt rättsmedel (artikel 13 i konventionen)

Arzu Özpınar, som var domare, blev föremål för ett disciplinärt förfarande. Hon anklagades för att i sin dömande verksamhet ha gynnat klienter till en advokat med vilken hon hade ett nära förhållande. Dessutom hävdades att hon ofta kommit för sent till arbetet och att hennes klädsel varit olämplig. Den utredning som gjordes innefattade ett stort antal vittnesförhör, men Arzu Özpınar fick inte del av utredningen, som ändå ledde till ett disciplinärt beslut att skilja henne från domartjänsten på grund av att hon genom olämpliga handlingar och förbindelser hade skadat domaryrkets värdighet. Sedan hon begärt omprövning av beslutet, hölls en förhandling vid vilken hon var närvarande men som inte ledde till någon ändring av beslutet.

Europadomstolen fann att beslutet att skilja henne från tjänsten hade berört hennes goda namn och rykte och att hennes rätt enligt artikel 8 i konventionen till respekt för privatlivet därmed hade varit berörd. Medan anklagelsen att hon av personliga skäl hade gynnat vissa personer hade rört hennes professionella beteende, hade andra anklagelser inte gällt hennes yrkesverksamhet. Hon hade åtnjutit otillräckligt rättsskydd under förfarandet och inte haft möjlighet att försvara sig i ett kontradiktoriskt förfarande inför en oavhängig och opartisk domstol. Detta var särskilt betänkligt med hänsyn till den allvarliga påföljden. Europadomstolen konkluderade att ingreppet i hennes privatliv inte hade varit proportionerligt och att hennes rätt enligt artikel 8 i konventionen därför hade kränkts.

Europadomstolen fann vidare att Arzu Özpınar inte hade haft ett effektivt rättsmedel till sitt förfogande, eftersom omprövningen av beslutet om hennes avskedande hade gjorts delvis av samma personer som hade fattat beslutet. Arzu Özpınar hade därför inte heller åtnjutit sin rätt enligt artikel 13 i konventionen till ett effektivt rättsmedel.

9. Gaforov mot Ryssland (dom 21.10.2010)

Fråga om omänsklig eller förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen)

Målet gällde utlämning till Tadzjikistan av Gaforov som misstänktes vara medlem av en extremistisk islamisk organisation. Europadomstolen fann att Gaforov, om han utlämnades, skulle löpa allvarlig risk för att misshandlas och att utlämning av honom till Tadzjikistan därför skulle strida mot artikel 3 i konventionen.

10. Saliyev mot Ryssland (dom 21.10.2010)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen)

Saliyev skrev en artikel om ett förvärv av aktier i ett lokalt energibolag. Han beskrev förvärvet som en ohederlig affär arrangerad av en hög tjänsteman som också var en av ledarna i ett regeringsvänligt politiskt parti. Artikeln antogs för publicering i en lokal tidning, men sedan tidningen tryckts och distribuerats, drogs ett stort antal exemplar på begäran av tidningens chefredaktör tillbaka från försäljningsställen och förstördes. Detta ledde till diverse förfaranden vid ryska domstolar. Saliyev hävdade att exemplaren av tidningen hade dragits tillbaka av politiska skäl och att detta kränkte hans yttrandefrihet.

Europadomstolen konstaterade att artikeln hade accepterats för publicering men att ett stort antal exemplar av tidningen hade dragits tillbaka i efterhand på grund av att chefredaktören hade kommit till insikt om att artikeln kunde föranleda civilrättsliga eller administrativa sanktioner. Även om tillbakadragandet inte skett på begäran av myndigheterna, var chefredaktörens motiv att han ville vara lojal med myndigheterna, varför hans beslut kunde ses som ett slags censur. Saliyev hade skrivit om en fråga som berörde användningen av allmänna medel och som pressen därför hade anledning att bevaka. De ryska domstolarna hade inte prövat om artikelns innehåll sträckte sig längre än till tillåten kritik och hade därför inte heller tagit ställning till om tillbakadragandet av tidningen var förenligt med skyddet för yttrandefriheten. Det fanns också en rimlig grund för de påståenden som gjorts i Saliyevs artikel. Under sådana omständigheter ansåg Europadomstolen att Saliyevs genom artikel 10 i konventionen skyddade yttrandefrihet hade kränkts.

11. Alekseyev mot Ryssland (dom 21.10.2010)

Frågor om mötesfrihet (artikel 11 i konventionen) och diskriminering (artikel 14 i konventionen)

Alekseyev sökte tillsammans med andra personer i Moskva organisera parader som syftade till att motverka diskriminering av homosexuella, men myndigheterna vägrade varje gång att ge tillstånd till sådana manifestationer. Som motivering angavs behovet av att skydda allmän ordning, hälsa och moral och risken för oroligheter.

Europadomstolen konstaterade att risken för motdemonstrationer inte utgjorde tillräckligt skäl för att vägra tillstånd. I den mån det fö-

relåg en sådan risk ankom det i stället på myndigheterna att vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att såväl huvuddemonstration som motdemonstration kunde genomföras utan våldsamheter. I det aktuella fallet hade dessutom det väsentliga skälet för att vägra tillstånd varit att Moskvas styresmän funnit demonstrationer av homosexuella olämpliga och stridande mot allmän moral.

Europadomstolen framhöll att rätten att demonstrera inte är beroende av att demonstrationen gillas av folkmajoriteten. De aktuella paraderna hade syftat till att främja tolerans för sexuella minoriteter och inte avsetts att vara obscena. Europadomstolen framhöll att det inte finns någon europeisk consensus i fråga om synen på homosexuella pars rätt att adoptera barn eller att gifta sig men att det däremot numera i europeiska länder råder en samstämmighet om att homosexuella relationer mellan vuxna personer inte skall vara straffbara samt att homosexuella skall ha rätt till militär anställning, åtnjuta föräldrarättigheter och vara likställda med andra i fråga om beskattning och rätt att överta en avliden partners hyresrättigheter. Europadomstolen framhöll att frågor om homosexuellas rättigheter måste få debatteras offentligt och att detta hade varit syftet med de parader som Alekseyev och andra velat organisera. Slutsatsen blev därför att förbudet mot dessa demonstrationer stred mot mötesfriheten i artikel 11 i konventionen.

Europadomstolen konstaterade vidare att förbudet mot paraderna hade grundats på de lokala myndigheternas negativa syn på homosexualitet och att det därför också utgjorde diskriminering i strid med artikel 14 i konventionen med avseende på mötesfriheten i artikel 11 i konventionen.

12. Grosskopf mot Tyskland (dom 21.10.2010)

Fråga om rätt till personlig frihet (artikel 5:1 i konventionen)

Grosskopf dömdes för tre inbrottsförsök till ett fängelsestraff och till säkerhetsförvaring på grund av att han genom sin brottsbenägenhet var farlig för allmänheten. Ett par dagar innan han avtjänat sitt fängelsestraff beslöt en domstol att han skulle hållas i förvaring efter fängelsetidens utgång eftersom det fortfarande fanns risk för att han skulle begå nya brott.

Europadomstolen, som hänvisade till fallet M mot Tyskland (se SvJT 2010 s. 102 f.), fann att sambandet med den ursprungliga domen var tillräckligt för att förvaringen skulle kunna anses som ett frihetsberövande efter fällande dom enligt artikel 5:1 a) i konventionen. Frihetsberövandet hade inte heller varat längre än som varit tillåtet när Grosskopf begick brotten i fråga. Europadomstolens slutsats blev därför att det inte förelåg ett brott mot artikel 5:1 i konventionen.

13. Cardona Serrat mot Spanien (dom 26.10.2010)

Fråga om rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen)

Cardona Serrat dömdes för sexuella övergrepp till ett fängelsestraff. Han hävdade att han inte hade dömts av en opartisk domstol eftersom två av de tre domare som dömt honom tidigare hade beslutat om hans häktning.

Europadomstolen konstaterade att det i häktningsbeslutet hade angetts som skäl bl.a. att det fanns en risk för att Cardona Serrat skulle påverka åklagarens vittnen, trots att åklagaren inte påstått att det förelåg en sådan risk. I häktningsbeslutet hade också hänvisats till en bestämmelse i straffprocesslagen som krävde att domstolen skulle försäkra sig om att det fanns tillräckliga skäl att anse den åtalade straffrättsligt ansvarig för brottet i fråga. Med hänsyn till de skäl som anförts i häktningsbeslutet ansåg Europadomstolen att det fanns anledning att befara att de domare som beslutat om häktningen redan hade varit övertygade om att ett brott begåtts och att Cardona Serrat var skyldig. Eftersom två av dessa domare senare också ingått i den domstol som dömt Cardona Serrat, hade denne enligt Europadomstolens mening inte dömts av en opartisk domstol på sätt som krävdes enligt artikel 6:1 i konventionen.

14. Aune mot Norge (dom 28.10.2010)

Fråga om rätt till respekt för privatliv och familjeliv (artikel 8 i konventionen)

Lise Aune hade en son, A, som, när han var ett halvt år gammal, tvångsvis togs om hand av myndigheterna och placerades i fosterhem. Skälet var att A:s föräldrar hade missbrukat droger, vilket lett till att A vid ett tillfälle hade förts till sjukhus medvetslös och behandlats för en hjärnblödning. Efter en tid beslöt de sociala myndigheterna att tillåta att A adopterades av sina fosterföräldrar. Detta beslut fastställdes slutligen av Høyesterett med en utförlig motivering till att adoption i detta fall var en lämplig åtgärd.

Europadomstolen konstaterade att adoption mot föräldrars vilja endast undantagsvis bör tillåtas men att det i det aktuella fallet fanns tillräckliga skäl för en sådan åtgärd. A hade inga verkliga band med sina biologiska föräldrar och hade haft föga kontakt med dem. Det var däremot tydligt att han hade en nära relation till sina fosterföräldrar. Dessutom var Lise Aune oförmögen att ta hand om A, och hon hade accepterat att det var i A:s intresse att fortsätta leva tillsammans med fosterföräldrarna. Därtill kom att fosterföräldrarna var beredda att även efter adoption tillåta Lise Aune att upprätthålla en personlig relation till A.

Europadomstolen konkluderade att beslutet att tillåta adoption under sådana förhållanden hade grundats på relevanta och tillräckliga skäl och att det hade varit proportionerligt i förhållande till syftet att skydda A:s intressen. Något brott mot artikel 8 i konventionen förelåg därför inte.

15. Suda mot Tjeckiska republiken (dom 28.10.2010)
Fråga om rätt till domstolsprövning (artikel 6:1 i konventionen)
Suda var minoritetsaktieägare i bolaget C. Genom majoritetsbeslut på bolagsstämma beslöts att C skulle upphöra med sin verksamhet och att bolagets tillgångar skulle överföras till bolaget E, som var majoritetsaktieägare. Mellan C och E ingicks ett avtal om den ersättning som E skulle betala till minoritetsaktieägarna i C. Dessa aktieägare skulle enligt avtalet kunna inom viss tid göra invändningar mot ersättningsbeloppet, men dessa invändningar skulle enligt en klausul i avtalet inte prövas av domstol utan av skiljenämnd.

Suda sökte vid domstol angripa det ersättningsbelopp som avtalats mellan C och E, men hans talan avvisades med hänsyn till skiljeklausulen.

Europadomstolen konstaterade att ingenting hindrar två parter att avstå från sin rätt till domstolsprövning genom att ingå ett skiljeavtal. I det aktuella fallet var emellertid Suda inte part i det avtal som innehöll skiljeklausulen, och han hade således inte avstått från sin rätt till domstolsprövning. En enligt avtalet mellan C och E tillsatt skiljenämnd var inte heller en ”domstol som upprättats enligt lag”, och förfarandet inför skiljenämnden var inte offentligt. Europadomstolen konkluderade att Suda under sådana förhållanden hade förvägrats sin rätt till domstolsprövning enligt artikel 6:1 i konventionen.

16. Karapanagiotou m.fl. mot Grekland (dom 28.10.2010)
Fråga om rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen)
Klagandena var ägare till ett markområde som exproprierades av grekiska staten. Expropriationsersättningen fastställdes preliminärt av en domstol till 40 000 drachmer per kvadratmeter. För överklagande av detta beslut gällde en frist om sex månader. Klagandena överklagade beslutet inom denna frist. Staten överklagade beslutet mer än sex månader efter beslutet, men appellationsdomstolen ansåg sig ändå kunna pröva överklagandet, eftersom överklagandefristen, när det gällde staten, hade suspenderats under domstolsferierna mellan den 1 juli och den 15 september. Prövningen ledde till att expropriationsersättningen sänktes till 32 000 drachmer per kvadratmeter.

Europadomstolen konstaterade att staten hade haft en längre överklagandefrist än klagandena. Detta innebar enligt Europadomstolens mening att parterna inte hade varit likställda i rättegången och att klagandena därför inte hade åtnjutit sin rätt enligt artikel 6:1 i konventionen till en rättvis rättegång.

17. Schaller-Bossert mot Schweiz (dom 28.10.2010)
Fråga om rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen)
Bernadette Schaller-Bossert avskedades från sin anställning som lärare och överklagade beslutet till schweizisk domsstol. Ett yttrande, som

ingavs av skolstyrelsen, översändes till henne ”för information”. Domstolen avslog därefter överklagandet och angav i sitt beslut att Bernadette Schaller-Bossert inte hade bemött skolstyrelsens yttrande.

Europadomstolen konstaterade att Bernadette Schaller-Bossert, som inte varit representerad av advokat, inte kunde antas ha förstått att hon hade möjlighet att bemöta skolstyrelsens yttrande, som delgetts hennes ”för information”. Hon kunde därför inte anses ha genom passivitet avstått från att kommentera yttrandet. Slutsatsen blev att hon inte hade åtnjutit sin rätt enligt artikel 6:1 i konventionen till en rättvis rättegång.

18. Fawsie och Saidoun, båda mot Grekland (domar 28.10.2010)

Fråga om diskriminering (artikel 14 i konventionen) med avseende på rätt till respekt för privatliv och familjeliv (artikel 8 i konventionen)

Klagandena var två kvinnor, Hamo Fawsie, som var syrisk medborgare, och Mona Saidoun, som var libanesisk medborgare. De hade båda erkänts som politiska flyktingar och bodde i Grekland. De vägrades emellertid ekonomiska bidrag som utbetalades till mödrar i stora familjer med motiveringen att varken de eller deras barn var medborgare i Grekland eller i något annat land inom Europeiska unionen.

Europadomstolen framhöll att olikbehandling grundad på medborgerskap endast under särskilda förhållanden är förenlig med konventionen. När det gällde rätten till bidragen i fråga var dessutom grekisk rättspraxis inte enhetlig, och enligt Genèvekonventionen angående flyktingars rättsliga ställning ålåg det konventionsstaterna att tillerkänna flyktingar som lagligen vistades på deras territorier samma rätt till offentligt stöd och bistånd som staternas egna medborgare. Europadomstolen fann därför att vägran att ge Hamo Fawsie och Mona Saidoun bidragen i fråga utgjorde diskriminering i strid med artikel 14 i konventionen i fråga om rätten enligt artikel 8 i konventionen till respekt för privatliv och familjeliv.

19. Lánchíd Hitel és Faktor Zrt. mot Ungern (dom 2.11.2010)

Fråga om rätt till egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet)

Klagandebolaget övertog från skattemyndigheten vissa fordringar på bl.a. obetalda sociala avgifter. Eftersom gäldenärerna var insolventa, vände sig klagandebolaget mot det statliga privatiseringsbolaget och hävdade att detta bolag var subsidiärt ansvarigt för skulderna. Högsta domstolen fann att privatiseringsbolaget hade ett subsidiärt ansvar för skulderna men att det för att kunna göra ansvaret gällande hade krävts att skattemyndigheten genom särskilt beslut fastställt ansvaret.

Europadomstolen fann att klagandebolaget hade varit innehavare av giltiga fordringar och att privatiseringsbolagets ansvar var avsett att utgöra en garanti för att fordringar skulle infrias. Genom att ungersk lag tolkats så att det krävdes ett särskilt beslut om detta ansvar från skattemyndigheten hade klagandebolaget i praktiken förvägrats be-

talning, och detta utgjorde enligt Europadomstolens mening en oproportionerlig inskränkning av rätten till skydd för egendom enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen.

20. Ştefănică m.fl. mot Rumänien (dom 2.11.2010)

Fråga om rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen)

Klagandena var 18 tidigare anställda i en bank som på grund av omstrukturering hade avskedat hundratals personer. Klagandena begärde vid domstol kompensation från en statlig myndighet för att de drabbats av ett kollektivt avskedande men vägrades ersättning på grund av att vissa formella villkor inte var uppfyllda. Andra tidigare anställda i banken som befann sig i samma situation som klagandena hade emellertid av domstol tillerkänts ersättning.

Europadomstolen konstaterade att vissa divergenser i fråga om tolkningen av nationell lag måste accepteras men fann att det i detta fall var fråga om tidigare anställda i en bank som alla drabbats av samma kollektiva avskedandeprocess samt att de rumänska domstolarnas syn på deras rätt till ersättning varit inkonsekvent och motsägelsefull. Det hade enligt rumänsk lag inte heller varit möjligt för Högsta domstolen att pröva frågan och svara för en enhetlig rättstillämpning. I avsaknad av ett rättsmedel för att eliminera dessa motsägelser uppkom ett osäkerhetstillstånd som var ägnat att skada allmänhetens förtroende för rättskipningen. Europadomstolen konkluderade att klagandena inte hade fått en rättvis rättegång enligt artikel 6:1 i konventionen.

21. Şerife Yiğit mot Turkiet (dom 2.11.2010)

Frågor om diskriminering (artikel 14 i konventionen) med avseende på rätt till egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet) och rätt till respekt för privatliv och familjeliv (artikel 8 i konventionen)

Domen grundade sig på en omprövning i stor kammare av en dom som Europadomstolen i vanlig sammansättning meddelat den 20 januari 2009 (se SvJT 2009 s. 678).

Målet gällde de turkiska domstolarnas vägran att tillerkänna Şerife Yiğit sociala förmåner som efterlevande till en man med vilken hon hade ingått enbart ett religiöst och inte tillika ett civilt äktenskap. I den tidigare domen hade Europadomstolen prövat om denna vägran stred mot artikel 8 i konventionen och, med 4 röster mot 3, kommit till slutsatsen att så inte var fallet. I den stora kammaren beslöt Europadomstolen att dessutom pröva om det var fråga om ett brott mot förbudet mot diskriminering i artikel 14 i konventionen i fråga om rätten till egendom i artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen.

Europadomstolen konstaterade att det civila äktenskapet hade till syfte bl.a. att skydda gifta kvinnor och att Şerife Yiğit inte hade kunnat förvänta sig att få sociala förmåner på grundval av sitt religiösa

äktenskap, eftersom den turkiska civillagen gjorde det klart att sådana förmåner måste grundas på ett civilt äktenskap. Det hade inte heller funnits några administrativa svårigheter för henne att ingå ett civilt äktenskap om hon hade velat uppnå den rättsställning som ett sådant äktenskap medförde. Under sådana förhållanden ansåg Europadomstolen att det fanns en objektiv och rimlig grund för den skillnad som gjordes mellan religiösa och civila äktenskap och att Şerife Yiğit inte hade utsatts för diskriminering i strid med artikel 14 i konventionen.

Europadomstolen fann vidare rätten i artikel 8 i konventionen till respekt för privatliv och familjeliv inte kunde anses kräva att staten skulle ge rättsligt erkännande åt religiösa äktenskap eller att särbehandla en viss kategori av personer som inte var civilrättsligt gifta. Något brott mot denna artikel förelåg således inte.

22. Vaquero Hernández m.fl. mot Spanien (dom 2.11.2010)

Frågor om rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen), rätt att presumeras vara oskyldig till brott (artikel 6:2 i konventionen) och rätt att försvara sig (artikel 6:3 i konventionen)

Klagandena var fyra polismän och guvernören i ett område i Baskien. De anklagades för bl.a. tortyr och mord på två misstänkta medlemmar av den baskiska separatistorganisationen ETA. En av klagandena vid namn Leal, som led av personlighetsstörningar, förhördes först i enrum. Han gjorde därvid uttalanden som innefattade anklagelser mot de övriga klagandena och han lade fram en bandinspelning i vilken några av klagandena uttalade sig om de faktiska förhållandena i målet. Sedan utredningen avslutats, erbjöds de andra klagandena en direkt konfrontation med Leal, men de avböjde detta.

Under förhandling inför den spanska domstolen tog Leal tillbaka sina anklagelser mot de övriga klagandena och vägrade då att svara på frågor från åklagaren. Däremot gav han svar på de frågor som ställdes av hans försvarare och de övriga klagandena. På grundval av bl.a. de uttalanden som gjorts av Leal och senare återtagits av honom fann domstolen klagandena skyldiga till mord och andra brott.

Europadomstolen konstaterade att klagandena inte hade utnyttjat möjligheten att vid förundersökningens slut ställa frågor till Leal och att de funnits skyldiga på grund av en omfattande bevisning varav Leals uttalanden utgjorde endast en del. Klagandena hade också under förhandlingen inför den spanska domstolen kunnat ställa frågor till Leal, som hade fått förklara varför hans uttalanden under förundersökningen inte överensstämde med vad han uppgett vid domstolen. Europadomstolen konkluderade att förfarandet inte hade stått i strid med garantierna i artikel 6 punkterna 1, 2 och 3 i konventionen.

23. Gillberg mot Sverige (dom 2.11.2010)

Frågor om rätt till respekt för privatliv (artikel 8 i konventionen) och yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen)

Gillberg förestod ett forskningsprojekt vid Göteborgs universitet om ADHD och DAMP hos barn. Ett stort antal föräldrar och barn, som deltog i projektet, erhöll försäkringar om att sekretess skulle gälla för viss känslig information. Senare begärde ett par andra forskare att få tillgång till material för att kunna göra en bedömning av forskningens kvalitet. Universitetet vägrade att tillmötesgå deras önskemål, men efter överklagande ålade kammarrätten universitetet att lämna ut materialet på vissa villkor som var avsedda att skydda de deltagande personernas personliga integritet. Gillberg vägrade ändå att lämna ut materialet, som i stället förstördes. Gillberg dömdes för tjänstefel.

Europadomstolen kunde av formella skäl inte pröva om kammarrättens dom varit förenlig med konventionen. Dess prövning var begränsad till frågan om domen mot Gillberg för tjänstefel hade kränkt hans rätt enligt artikel 8 i konventionen till respekt för privatliv och hans yttrandefrihet enligt artikel 10 i konventionen.

När det gällde artikel 8 konstaterade Europadomstolen att det åligger en konventionsstat att i sitt rättssystem ha garantier för att en lagakraftvunnen dom kan verkställas. De svenska myndigheterna hade därför haft skäl att reagera mot Gillbergs vägran att rätta sig efter kammarrättens dom. Frågan vilken betydelse som skulle tillmätas de i forskningsprojektet deltagande personernas personliga integritet hade prövats av kammarrätten och kunde inte överprövas inom ramen för åtalet mot Gillberg. Domen för tjänstefel var därför inte oproportionerlig, och Europadomstolen konkluderade, med 5 röster mot 2, att artikel 8 i konventionen inte hade kränkts.

När det gällde artikel 10 konstaterade Europadomstolen att det i detta fall var fråga om den negativa rätten att inte yttra sig. Emellertid hade Gillberg dömts till ansvar för att han vägrat rätta sig efter en domstols dom. Frågan om behovet av att skydda andra personers personliga integritet hade avgjorts av kammarrätten och kunde inte omprövas i brottmålet mot Gillberg. Europadomstolen fann därför att det inte heller förelåg något brott mot artikel 10 i konventionen.

24. Sakhnovskiy mot Ryssland (dom 2.11.2010)

Fråga om rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen) i förening med rätt att försvara sig (artikel 6:3 i konventionen)

Sakhnovskiy arresterades som misstänkt för mord, och en offentlig försvarare utsågs att biträda honom. Han befanns skyldig och dömdes till 18 års fängelse. Han överklagade domen utan framgång. Ingen försvarare var närvarande vid förhandlingen inför Högsta domstolen. Själv fick han delta i denna förhandling via videolänk från Novosibirsk.

Inom ramen för sina övervakande befogenheter beslöt Högsta domstolens presidium senare att bevilja Sakhnovskiy en ny rättegång inför Högsta domstolen eftersom hans rätt till rättsligt bistånd inte hade respekterats i den tidigare rättegången. Sakhnovskiy begärde att få vara personligen närvarande vid den kommande förhandlingen, men Högsta domstolen avslog denna begäran med motiveringen att hans närvaro via videolänk var tillräcklig. Vid förhandlingens början fick Sakhnovskiy via videolänk under 15 minuter tala med sin nya offentliga försvarare. Efter detta samtal förklarade han att han hade behov av att tala med sin försvarare vid ett personligt möte. Högsta domstolen genomförde trots detta förhandlingen och fastställde den tidigare meddelade domen.

Europadomstolen konstaterade att en åtalad person skall ha rätt att vara fysiskt närvarande vid förhandlingen i första instans men att detsamma inte nödvändigtvis gäller i högre instans. Europadomstolen framhöll att närvaro via videolänk inte i och för sig strider mot rätten till en rättvis rättegång men att åtgärder måste vidtas för att den åtalade skall kunna följa förhandlingen. Den åtalade skall också kunna höras utan tekniska hinder och kommunicera förtroligt med sin försvarare.

Med hänsyn till de komplexa frågor som Högsta domstolen hade att pröva i detta fall fann Europadomstolen att det varit av särskild vikt att Sakhnovskiy haft effektivt bistånd av en försvarare. Det hade därför inte varit tillräckligt att han fått möjlighet att tala med försvararen under 15 minuter före förhandlingens början och dessutom via videolänk. Europadomstolen hade förståelse för att det skulle ha varit tidskrävande och kostsamt att transportera Sakhnovskiy från Novosibirsk till förhandlingen I Moskva men ansåg att en telefonkontakt med försvararen borde ha ordnats i god tid före förhandlingen. Alternativt kunde en lokal advokat ha utsetts att personligen besöka honom i fängelset före förhandlingen. Europadomstolens slutsats blev att Sakhnovskiy inte hade fått effektivt rättsligt bistånd under förhandlingen vid Högsta domstolen och att hans rätt enligt artikel 6:1 i förening med artikel 6:3 i konventionen hade kränkts.

25. Tarkoev m.fl. mot Estland (dom 4.11.2010)

Fråga om diskriminering (artikel 14 i konventionen) med avseende på rätt till egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet)

Klagande var 45 i Estland bosatta tidigare befattningshavare i den ryska eller sovjetiska armén. I januari 2006 fick de rätt till estnisk ålderdomspension, eftersom de hade arbetat mer än 15 år i Estland. Några månader senare fick emellertid de estniska myndigheterna kännedom om att klagandena också uppbar rysk militär pension. Myndigheterna beslöt då att upphöra med utbetalning av den estniska pensionen till dess klagandena visade att Ryssland inte längre betalade pensioner till dem.

Europadomstolen konstaterade att klagandena vägrats estnisk pension på grund av att de uppbar rysk pension och att det i ett bilateralt avtal mellan Estland och Ryssland angavs som förutsättning för pensionsrätt att vederbörande person inte uppbar pension från det andra landet. Klagandena hade, liksom all annan rysk militär personal som stannat kvar i Estland, känt till att de inte skulle få estnisk pension, om de uppbar rysk pension. Klagandena kunde därför inte jämföras med vanliga estniska pensionärer som arbetat 15 år i Estland. Europadomstolens slutsats blev att klagandena inte hade utsatts för diskriminering i strid med artikel 14 i konventionen i fråga om sin rätt till egendom enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen.

26. Bannikova mot Ryssland (dom 4.11.2010)

Fråga om rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen)

Natalya Bannikova förde mellan den 23 och den 27 januari 2005 ett antal telefonsamtal med S, varvid de avtalade att S skulle förse henne med cannabis som hon sedan skulle sälja. Dessa samtal avlyssnades och spelades in av polisen. Den 28 januari 2005 levererade S cannabis till henne. Samma dag beslöt polisen att ingripa genom att till Natalya Bannikova skicka en agent som skulle uppträda som köpare av cannabis. I enlighet härmed begav sig polisens agent B till Natalya Bannikova och köpte av henne en betydande kvantitet cannabis. Polisen gjorde en videoinspelning av transaktionen. Därefter arresterades Natalya Bannikova, som erkände försäljningen till B men uppgav att en man vid namn Vladimir hade tagit kontakt med henne och genom hotelser förmått henne att gå med på att sälja cannabis till en kund som han kände. Hon hade därefter kontaktats av B och genomfört affären med honom. Natalya Bannikova dömdes senare för narkotikahandel till fyra års fängelse.

Europadomstolen konstaterade att Natalya Bannikovas möte med B ägt rum efter det att hennes samtal med S blivit kända för polisen. B hade således inte anstiftat försäljningen utan endast medverkat till ett brott som redan påbörjats. Däremot kunde Europadomstolen inte avgöra om även Vladimir handlat för polisens räkning och om han i så fall hade förmått Natalya Bannikova att begå brottet. Europadomstolen måste under sådana omständigheter pröva om hon under det ryska domstolsförfarandet hade kunnat effektivt göra invändning om polisprovokation och hur domstolarna behandlat denna invändning.

Europadomstolen fann att de ryska domstolarna hade effektivt prövat den invändning om brottsprovokation som Natalya Bannikova hade gjort och vidtagit nödvändiga åtgärder för att fastställa händelseförloppet och utesluta möjligheten att hon förmåtts begå brottet till följd av polisens inblandning. Domstolarnas slutsats att polisen inte hade anstiftat brottet grundade sig på en rimlig värdering av bevisningen. Europadomstolen fann därför att Natalya Bannikova hade

fått en rättvis rättegång och att hennes rätt enligt artikel 6:1 i konventionen inte hade kränkts.

27. Sultanov mot Ryssland (dom 4.11.2010)
Fråga om omänsklig eller förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen)
Sultanov, som var uzbekisk medborgare, häktades i Ryssland och placerades i husarrest med sikte på utlämning till Uzbekistan där han var efterlyst för att tillhöra en radikal extremistgrupp. Europadomstolen fann att han i Uzbekistan skulle riskera tortyr och misshandel och att hans utlämning dit skulle strida mot artikel 3 i konventionen.

28. Darraj mot Frankrike (dom 4.11.2010)
Fråga om omänsklig eller förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen)
Darraj, som var 16 år gammal, medtogs till en polisstation för identitetskontroll. Mindre än två timmar senare fördes han till sjukhus där man konstaterade att han hade åsamkats allvarliga skador på olika delar av kroppen. Han bedömdes vara arbetsoförmögen under 21 dagar och fick undergå en operation. Två poliser åtalades och dömdes för vållande av kroppsskada till 800 euro i böter.

Europadomstolen fann att Darraj hade åsamkats smärta och lidande av så allvarlig natur att det var fråga om omänsklig och förnedrande behandling enligt artikel 3 i konventionen. Visserligen hade två poliser dömts till straff för sin behandling av Darraj, men den franska domstolen hade inte funnit att behandlingen stred mot artikel 3 i konventionen, och de hade dömts till milda straff och inte blivit föremål för disciplinära förfaranden. Darraj kunde därför trots domen mot polismännen fortfarande anses vara offer för brott mot artikel 3 i konventionen.

29. AGVPS-Bacău mot Rumänien (dom 9.11.2010)
Frågor om rätt till offentlig förhandling (artikel 6:1 i konventionen) och föreningsfrihet (artikel 11 i konventionen)
AGVPS-Bacău var en privaträttslig sammanslutning av ett antal jakt- och fiskeföreningar. Medan det under kommunistregimen i Rumänien hade funnits en enda central federation av sådana föreningar (AGVPS-Bukarest), bildades efter 1989 ett antal fristående jakt- och fiskeföreningar, vilka anslöt sig till AGVPS-Bacău. Genom domstolsbeslut erkändes AGVPS-Bacău som juridisk person.

AGVPS-Bacău begärde att vederbörande ministerium skulle godkänna sammanslutningen som samtalspartner men fick inget svar på denna begäran. I stället tillerkändes AGVPS-Bukarest status av privaträttslig och allmännyttig juridisk person, varefter alla jakt- och fiskelicenser som meddelats av AGVPS-Bacău upphävdes på begäran av ministeriet. AGVPS-Bukarest begärde därefter att AGVPS-Bacău inte längre skulle vara registrerad som förening eftersom dess namn kunde förväxlas med AGVPS-Bukarest. Denna begäran avslogs först av

en domstol, men beslutet upphävdes av en appellationsdomstol, som återförvisade målet till en lägre domstol. Vid denna domstol handlades målet bakom stängda dörrar men under medverkan av parterna. Förfarandet ledde till att domstolen beslöt att AGVPS-Bacău skulle upplösas och likvideras.

Europadomstolen fann till en början att den rumänska domstolen genom att handlägga målet om upplösning av AGVPS-Bacău bakom stängda dörrar hade brutit mot rätten till offentlig rättegång i artikel 6:1 i konventionen.

När det gällde upplösningsbeslutet konstaterade Europadomstolen att AGVPS-Bacău hade kunnat bestrida att AGVPS-Bukarest fick status av allmännyttig förening och begära att få sådan status för egen del. Vidare hade AGVPS-Bacău inte svarat på uppmaningar från myndigheterna att anpassa sina statuter till lagen, så att AGVPS-Bacău kunde erkännas som allmännyttig förening. Under sådana förhållanden fann Europadomstolen att beslutet att upplösa och likvidera AGVPS-Bacău inte stred mot artikel 11 i konventionen.

30. Ali mot Rumänien (dom 9.11.2010)

Fråga om rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen)

Ali och två andra personer misstänktes för narkotikahandel. För att skaffa bevis mot dem utsåg åklagarmyndigheten två personer att som infiltratörer försöka avslöja deras verksamhet och säkra bevisning genom att köpa heroin från dem. Ali och hans kompanjoner dömdes senare för narkotikabrott till långa fängelsestraff. Bevisningen mot dem bestod huvudsakligen av uppgifter av de två infiltratörerna, vilka emellertid inte hade hörts under rättegången. Eftersom Ali, som förnekade brott, inte haft möjlighet att korsförhöra infiltratörerna, fann Europadomstolen att han inte hade haft en rättvis rättegång enligt artikel 6:1 i konventionen.

31. Zubal' mot Slovakien (dom 9.11.2010)

Fråga om rätt till respekt för hem (artikel 8 i konventionen)

I enlighet med beslut av domstol företogs en husrannsakan i Zubal's hem. Åtgärden vidtogs inom ramen för en brottsutredning om förfalskning av tavlor. Zubal' hade köpt en tavla på auktion, och syftet med husrannsakningen var att få tag i denna tavla.

Europadomstolen konstaterade att Zubal' inte hade varit misstänkt för brott och att han närmast hade ställning som målsägande i fråga om förfalskningen av tavlor. Det fanns all anledning att tro att han skulle vara villig att samarbeta med de brottsutredande myndigheterna, vilket han också gjorde genom att senare överlämna tavlan till dem. Husrannsakningen hade företagits klockan 6 på morgonen och varit ägnad att skada Zubal's rykte. Han hade själv varit bortrest på semester och överraskats av nyheten om den tvångsåtgärd som vidtagits i hans frånvaro. Sammantaget fann Europadomstolen att hus-

rannsakningen inte hade varit nödvändig i ett demokratiskt samhälle och att den stred mot artikel 8 i konventionen.

32. Deés mot Ungern (dom 9.11.2010)

Fråga om rätt till respekt för privatliv och hem (artikel 8 i konventionen)

Deés klagade över att tunga lastbilar, för att undvika avgifter på en motorväg, i stor utsträckning valde en alternativ väg som gick förbi hans bostadshus. Detta ledde till vibrationer, störande ljud och föroreningar som gjorde huset nästan obeboeligt.

Europadomstolen framhöll att artikel 8 i konventionen innefattar en rätt till skydd inom rimliga gränser för en persons hem mot störningar i form av ljud, föroreningar eller lukt. I det aktuella fallet hade myndigheterna vidtagit åtgärder för att begränsa och omdirigera trafiken, men dessa åtgärder hade visat sig otillräckliga och hade under lång tid inte skyddat Deés mot kraftiga bullerstörningar. Följaktligen hade ungerska staten inte agerat tillräckligt för att effektivt skydda hans rätt till respekt för privatliv och hem. Europadomstolen konkluderade att artikel 8 i konventionen härigenom hade kränkts.

33. Losonci Rose och Rose mot Schweiz (dom 9.11.2010)

Fråga om diskriminering (artikel 14 i konventionen) med avseende på rätt till respekt för privatliv och familjeliv (artikel 8 i konventionen)

Klagande var Laszlo Losonci Rose, som var ungersk medborgare, och hans hustru Iris Rose, som var schweizisk och fransk medborgare. Makarna var bosatta i Schweiz.

När klagandena gifte sig med varandra, begärde de att var och en av dem skulle få behålla sitt tidigare efternamn, dvs. Losonci respektive Rose. Detta vägrades av de schweiziska myndigheterna. För att få gifta sig tvingades klagandena att välja ett familjenamn, varvid de valde hustruns namn Rose. De registrerades därför som Losonci Rose, född Losonci, respektive Rose. Mannen begärde därefter att bli registrerad under namnet Losonci utan tillägg av Rose, vilket hade varit tillåtet enligt ungersk lag, men hans begäran bifölls inte.

Europadomstolen konstaterade att de schweiziska domstolarna inte hade tillåtit mannen att välja familjenamn enligt sin nationella lag men att det vid giftermål mellan en schweizisk man och en utländsk kvinna enligt schweizisk lag hade varit tillåtet för hustrun att välja ett familjenamn enligt sin nationella lag. Europadomstolen fann att denna olikhet vid behandlingen av män och kvinnor vid äktenskap med en schweizisk medborgare var diskriminerande mot män och stred mot artikel 14 i förening med artikel 8 i konventionen.

34. Perdigão mot Portugal (dom 16.11.2010)

Fråga om rätt till egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet)

Domen grundade sig på en omprövning i stor kammare av en dom som Europadomstolen i vanlig sammansättning meddelat den 4 au-

gusti 2009 (se SvJT 2009 s. 984). Målet gällde frågan om det var förenligt med egendomsskyddet i artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen att klagandena i realiteten inte hade fått någon ersättning för exproprierad mark eftersom den ersättning som de tillerkänts understeg det belopp de ålagts betala i domstolskostnader i processen om expropriationsersättningens storlek. I överensstämmelse med den tidigare domen fann Europadomstolen i sin större sammansättning, med 14 röster mot 3, att klagandena fått bära en oproportionerlig börda och att deras rätt enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet därigenom hade kränkts.

35. García Hernández mot Spanien (dom 16.11.2010)

Fråga om rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen)

Isabel García Hernández var en läkare som åtalats för att av oaktsamhet ha skadat en patient. Efter förhandling med bevisupptagning frikändes hon av domstolen i första instans. Domen överklagades av patienten till en högre domstol som, utan att hålla en muntlig förhandling, fann Isabel García Hernández skyldig enligt åtalet och dömde henne till böter och skadestånd.

Europadomstolen framhöll att rätten till en muntlig förhandling i högre instans beror på omfattningen av vad den högre domstolen har att pröva. I det aktuella fallet hade prövningen inte varit begränsad till rent rättsliga frågor, utan domstolen hade också tagit ställning till bevisningen. Att göra en sådan bedömning och ändra den tidigare domen till nackdel för Isabel García Hernández utan att ha hört henne var inte förenligt med hennes rätt enligt artikel 6:1 i konventionen till en rättvis rättegång.

36. Taxquet mot Belgien (dom 16.11.2010)

Fråga om rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 I konventionen)

Domen grundade sig på en omprövning i stor kammare av en dom som Europadomstolen i vanlig sammansättning meddelat den 13 januari 2009 (se SvJT 2009 s. 672).

I sin nu meddelade dom gjorde Europadomstolen vissa principuttalanden om vilka krav som enligt artikel 6:1 i konventionen kan ställas på en rättegång i vilken skuldfrågan skall avgöras av jury. Även om det inte kan krävas att juryn motiverar sitt beslut, måste det finnas andra element som gör det möjligt för den tilltalade att förstå beslutet. Sådana element kan bestå i den vägledning som domaren ger juryn eller de specifika frågor som domaren formulerar till juryn. I det aktuella fallet hade det inte klargjorts i åtalshandlingen på vilket sätt Taxquet ansågs ha medverkat till mord, och det hade inte ställts några klara frågor om detta till juryn. Det var också oklart vilken bevisning som åklagaren lade till grund för åtalet mot Taxquet. Denne hade bl.a. inte kunnat förstå på vilken grund han dömts för överlagt mord (*”assassinat”*) snarare än enbart mord (*”meurtre”*) och av vilket skäl ju-

ryn funnit att två andra tilltalade på grund av ringa skuld fått en mildare dom. Detta var så mycket mera betänkligt som målet var komplicerat och rättegången hade pågått i över två månader, varunder ett stort antal vittnen och sakkunniga hade hörts. Inte heller fanns det någon möjlighet att överklaga domen annat än på rent rättsliga grunder.

Europadomstolens slutsats blev att Taxquet i strid med artikel 6:1 i konventionen inte hade haft en rättvis rättegång.

37. Richet och Le Ber mot Frankrike (dom 18.11.2010)

Fråga om rätt till egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet)

Klagandena var arvingar till en man som 1912 hade blivit ägare till ön Porquerolles i Provence. År 1971 sålde de ön till staten, varvid det avtalades att ett par av arvingarna skulle ha kvar vissa mindre områden som de skulle få bebygga och på vilka de skulle kunna bedriva viss näringsverksamhet. I de markplaner som senare antogs av myndigheterna respekterades emellertid inte dessa avtalade rättigheter.

Europadomstolen konstaterade att staten inte hade vidtagit några åtgärder för att vid utformningen av markplaner respektera sina avtalsmässiga åtaganden. Inget försök hade gjorts att nå en uppgörelse med klagandena, och ingen kompensation hade erbjudits dem. Europadomstolen fann att en rimlig balans mellan skyddet för klagandenas äganderätt och vad som krävdes för att tillgodose allmänna intressen inte hade upprätthållits. Slutsatsen blev att klagandenas rätt enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen hade kränkts.

38. Romańczyk mot Frankrike (dom 18.11.2010)

Fråga om rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen)

Dorota Romańczyk hade skilt sig från sin man, som av polsk domstol hade ålagts att betala underhållsbidrag till makarnas två barn. Eftersom mannen, som var bosatt i Frankrike, inte fullgjorde denna förpliktelse, begärde hon med stöd av New York-konventionen om indrivning av underhållsbidrag i utlandet att den polska domen skulle verkställas i Frankrike. Indrivningsförfarandet i Frankrike pågick i flera år men blev resultatlöst.

Europadomstolen erinrade om att Frankrike enligt New York-konventionen hade haft en skyldighet att hjälpa Dorota Romańczyk med verkställigheten av underhållsdomen. De franska myndigheterna hade i ett första skede tagit kontakt med den underhållsskyldige mannen, som då hade skriftligen utfäst sig att betala visst underhållsbidrag. De polska myndigheterna hade efter en tid meddelat de franska myndigheterna att mannen inte hade fullgjort sitt åtagande. Denna underrättelse hade inte föranlett de franska myndigheterna att vidta ytterligare åtgärder. Deras passivitet innebar att de inte hade bistått Dorota Romańczyk tillräckligt i hennes försök att få mannen att

betala. Eftersom verkställigheten av en dom utgör en viktig del av ett effektivt domstolsförfarande, fann Europadomstolen att de franska myndigheterna hade kränkt Dorota Romańczyks rätt enligt artikel 6:1 i konventionen till en rättvis rättegång.

39. Greens och M.T. mot Förenade kungariket (dom 23.11.2010)

Fråga om rätt till fria val (artikel 3 i första tilläggsprotokollet)

Greens och M.T. avtjänade fängelsestraff och begärde i juni 2008, med hänvisning till Europadomstolens avgörande den 6 oktober 2005 i målet Hirst (nr 2) mot Förenade kungariket (se SvJT 2004 s. 389 f. och 2006 s. 133), att bli uppförda i röstlängden inför kommande val. Deras begäran avslogs med hänvisning till att den brittiska lag som förbjöd fångar att rösta inte hade ändrats. De saknade därför möjlighet att rösta i valen till Europaparlamentet i juni 2009 och till det brittiska parlamentet i maj 2010. Under hänvisning till fallet Hirst fann Europadomstolen att Greens och M.T. också hade utsatts för kränkningar av sin rätt enligt artikel 3 i första tilläggsprotokollet till konventionen.

Europadomstolen beklagade det långa dröjsmålet med att anpassa den brittiska lagen till domen i fallet Hirst och ålade brittiska regeringen att inom sex månader framlägga förslag till lagbestämmelser som skulle göra brittisk lag förenlig med konventionen. Vidare beslöt Europadomstolen att den i avvaktan på ny lagstiftning inte skulle pröva de många likartade mål som var anhängiga vid domstolen och att den, sedan sådan lagstiftning kommit till stånd, skulle avskriva de återstående målen från vidare handläggning.

40. Moulin mot Frankrike (dom 23.11.2010)

Fråga om rätt för frihetsberövad person att bli ställd inför domstol (artikel 5:3 i konventionen)

France Moulin, som var advokat, arresterades den 13 april 2005 på grund av att hon misstänktes ha brutit mot förundersökningssekretessen i ett mål om narkotikabrott. Följande dag förlängdes hennes frihetsberövande av en undersökningsdomare utan att han hade hört henne personligen. Den 15 april 2005 hördes hon av en åklagare som beslöt att hon skulle överföras till ett häkte med sikte på att ställas inför en undersökningsdomare. Först den 18 april 2005 hördes hon av en undersökningsdomare som beslöt att hon skulle häktas.

Europadomstolen konstaterade att France Moulin inte hade hörts av någon undersökningsdomare under tiden mellan den 13 och den 18 april 2005. Vidare kunde den åklagare som hört henne den 15 april 2005 inte betraktas som en med domare likställd befattningshavare med dömande uppgifter, eftersom franska åklagare inte uppfyller kraven på självständighet i förhållande till den verkställande makten. France Moulins rätt enligt artikel 5:3 i konventionen hade därför kränkts.

41. Mileva m.fl. mot Bulgarien (dom 25.11.2010)
Fråga om rätt till respekt för privatliv, familjeliv och hem (artikel 8 i konventionen)
Klagandena var två familjer som bodde på första våningen i ett bostadshus i Sofia. Ett bolag hyrde en våning på nedre botten för att där bedriva en internetklubb. Klubben var öppen 24 timmar om dygnet alla dagar i veckan, och i dess lokaler fanns 46 datorer och två försäljningsautomater. Kunderna var mestadels yngre personer, som ofta samlades utanför huset och förde oväsen. Klagandena gjorde anmälan till polisen och de kommunala myndigheterna om de störningar som de utsattes för genom internetklubbens verksamhet. Det ledde till beslut om att verksamheten skulle upphöra, eftersom den bedrivits utan tillstånd, men besluten verkställdes inte.

Europadomstolen fann att klagandenas privatliv, familjeliv och hem under nästan fyra år hade störts av verksamheten på internetklubben, som hade pågått dygnet runt alla dagar i veckan. Eftersom myndigheterna inte ingripit på ett effektivt sätt till skydd för klagandena, fann Europadomstolen att deras rätt enligt artikel 8 i konventionen till respekt för privatlivet, familjelivet och hemmet hade kränkts.

42. Lilly France mot Frankrike (nr 2) (dom 25.11.2010)
Fråga om rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen)
Lilly France var ett farmaceutiskt företag. I juli 2000 genomförde de två tjänstemännen C och G en avgiftskontroll, som ledde till att bolaget ålades betala ett stort belopp i sociala avgifter jämte förseningsavgifter. Lilly France överklagade beslutet till domstol och hävdade bl.a. att C och G hade saknat behörighet att utföra kontrollen i fråga. Medan målet var anhängigt, antogs i december 2003 en ny lag enligt vilken tjänstemän vid ansvarig organisation skulle utan närmare verifiering anses ha varit behöriga att utföra kontroll. Det var därför inte längre möjligt för domstol att pröva om C och G faktiskt varit behöriga.

Europadomstolen konstaterade att lagstiftarens ingripande hade ändrat förutsättningarna för en pågående rättegång och att det inte funnits några allmänna intressen av sådan vikt att ett sådant ingripande kunde anses förenligt med artikel 6:1 i konventionen. Europadomstolens slutsats blev därför att rätten enligt artikel 6:1 i konventionen till en rättvis rättegång hade kränkts med avseende på det pågående förfarandet med Lilly France som part.

43. Henryk Urban och Ryszard Urban mot Polen (dom 30.11.2010)
Fråga om rätt till oavhängig och opartisk domstol (artikel 6:1 i konventionen)
Henryk Urban och Ryszard Urban dömdes till straff för att de vägrat att upplysa polisen om sin identitet. De överklagade domen och åbe-

ropade att de inte dömts av en domare utan av en ”assessor”, vilket var en befattningshavare under utbildning till domare. Deras överklagande ogillades.

Europadomstolen konstaterade att den “assessor” som dömt i målet hade saknat oavhängighet, eftersom hon hade kunnat avskedas när som helst av vederbörande minister och det inte fanns något garanti för att ministern utövade denna befogenhet på ett rättssäkert sätt. Inte heller hade bristen kunnat botas efter överklagande, eftersom den högre domstolen inte hade varit behörig att upphäva domen på denna grund. Henryk Urbans och Ryszard Urbans rätt enligt artikel 6:1 i konventionen till prövning av en oavhängig och opartisk domstol hade därför kränkts.

44. Hajduová mot Slovakien (dom 30.11.2010)

Fråga om rätt till respekt för privatliv (artikel 8 i konventionen)

Marta Hajduovás dåvarande make A åtalades och häktades sedan han angripit henne både verbalt och med fysiskt våld och hotat att döda henne. Domstolen beslöt att han skulle underkastas psykiatrisk behandling eftersom han led av en allvarlig personlighetsstörning. A fördes till ett sjukhus men fick ingen psykiatrisk behandling. Sedan han utskrivits från sjukhuset, framförde han på nytt hotelser både mot Marta Hajduová och mot hennes advokat. Han arresterades och åtalades på nytt.

Europadomstolen konstaterade att en stat enligt artikel 8 i konventionen är skyldig att skydda enskilda personers fysiska och psykiska integritet mot andra personer och framhöll att detta särskilt gäller sårbara personer som riskerar att utsättas för våld från närstående. I det aktuella fallet hade en domstol funnit att A var i behov av psykiatrisk behandling, och myndigheterna hade känt till risken för att han skulle använda våld mot Marta Hajduová. De hade emellertid inte ombesörjt att han tvångsintagits på en psykiatrisk institution och inte heller i övrigt vidtagit tillräckliga åtgärder för att skydda henne. Slutsatsen blev att hennes rätt enligt artikel 8 i konventionen till respekt för sitt privatliv hade kränkts.

45. P.V. mot Spanien (dom 30.11.2010)

Fråga om diskriminering (artikel 14 i konventionen) med avseende på rätt till respekt för privatliv och familjeliv (artikel 8 i konventionen)

P.V. var transsexuell och bytte genom operation kön från manligt till kvinnligt. Hon hade tidigare varit gift med P.Q.F. och hade en son med henne. I samband med skilsmässa hade en domstol godkänt en mellan föräldrarna träffad överenskommelse om att P.Q.F. skulle få vårdnaden om sonen och att båda föräldrarna gemensamt skulle vara hans förmyndare. P.V. skulle också ha viss umgängesrätt.

Senare yrkade P.Q.F. att P.V. med hänsyn till könsbytet och hennes bristande intresse för sonen inte längre skulle vara hans förmyndare

och inte heller ha rätt till umgänge med honom. P.Q.F:s begäran avslogs såvitt gällde förmynderskapet. Däremot inskränktes umgängesrätten successivt av domstolen, som hänvisade till könsbytet och den känslomässiga instabilitet som det lett till hos P.V. Efter en tid fattades emellertid beslut om viss utvidgad umgängesrätt.

Europadomstolen fann att grunden till att umgängesrätten inskränkts inte hade varit könsbytet som sådant utan P.V:s känslomässiga instabilitet och den risk denna medförde för sonens psykologiska och personliga utveckling. Europadomstolen fann därför att inskränkningarna i umgängesrätten inte hade sin grund i diskriminering på grund av P.V:s transsexuella status och att det således inte förelåg en kränkning av artikel 14 i förening med artikel 8 i konventionen.

46. Ivan Atanasov mot Bulgarien (dom 2.12.2010)

Frågor om rätt till respekt för privatliv och familjeliv (artikel 8 i konventionen) och rätt till egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet)

Atanasov klagade över att arbete med föroreningar från en tidigare koppargruva belägen cirka 1 kilometer från hans bostad påverkade miljön och hade negativa verkningar på hans och hans familjs hälsa och hem. Efter en genomgång av tidigare avgöranden rörande miljöstörningar konstaterade Europadomstolen att det i detta fall rörde sig om föroreningar på visst avstånd från Atanasovs bostad och att det inte pågick någon industriell produktion som kunde förväntas förvärra situationen. Det fanns inte heller något bevis för att befolkningens hälsa hade påverkats, och Atanasov hade inte påstått att det hittills uppkommit några konkreta skadeverkningar för honom eller hans familj. Europadomstolen fann därför att det i detta fall inte förelåg något brott mot artikel 8 i konventionen eller artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen.

47. Sud Est Réalisations mot Frankrike (dom 2.12.2010)

Fråga om rätt till egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet)

Klagandebolaget förvärvade en jordbruksfastighet på exekutiv auktion. Genom domstols beslut ålades de tidigare ägarna, makarna C, att lämna fastigheten vid äventyr av att annars bli avhysta. Makarna C vägrade emellertid att lämna fastigheten. Klagandebolaget sökte få dem avhysta, men de verkställande myndigheterna hänvisade till att avhysning kunde störa den allmänna ordningen, eftersom mannen C hotade att försvara sig med skjutvapen. Vidare ansåg myndigheterna att det fanns sociala skäl mot avhysningen, eftersom makarna C inte hade annan bostad och fru C dessutom hade bräcklig hälsa. Det ledde till att makarna ännu efter mer än 16 år fanns kvar på fastigheten.

Europadomstolen fann att varken risken för störning av allmän ordning eller sociala skäl kunde rättfärdiga myndigheternas underlåtenhet under en så lång tidsperiod att verkställa avhysningsbeslutet. I

själva verket hade myndigheternas underlåtenhet medfört att de accepterat ett slags privat expropriation av fastigheten. Slutsatsen blev att klagandebolagets rätt till egendom enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen hade kränkts.

48. Yuriy Lobanov mot Ryssland (dom 2.12.2010)

Fråga om rätt till egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet)

Lobanov ägde statsobligationer från ett lån som Sovjetunionen upptagit 1982. Ryska federationen erkände sig 1992 som betalningsansvarig för lånet. Enligt senare antagen lagstiftning skulle obligationerna konverteras till ryska skuldsedlar. En förordning om konverteringen antogs 2000, men konverteringen verkställdes inte. Lobanov väckte talan vid rysk domstol och begärde att regeringen skulle åläggas att vidta erforderliga åtgärder, men domstolen fann sig inte behörig att pröva detta yrkande.

Europadomstolen konstaterade att Lobanov enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen hade rätt till rimlig ersättning för obligationerna. Emellertid hade den konvertering till skuldsedlar som beslutats inte kommit till stånd. Även med beaktande av de problem som uppkommit vid övergången i Ryssland från statskontrollerad ekonomi till marknadsekonomi hade det långa dröjsmålet med att på rimligt sätt tillgodose innehavarna av obligationer från 1982 års lån medfört att Lobanov under en följd av år fått leva i ovisshet om sin egendom, vilket var oförenligt med skyldigheten i artikel 1 i första tilläggsprotokollet att respektera äganderätten.

49. Jusic mot Schweiz (dom 2.12.2010)

Fråga om rätt till personlig frihet (artikel 5:1 i konventionen)

Jusic, som var bosnisk medborgare, var bosatt i Schweiz tillsammans med sin bosniska hustru och makarnas barn. Under ett långvarigt asylförfarande arresterades Jusic och hölls i förvar under 22 dagar. Han frigavs sedan han hade åtagit sig att frivilligt lämna Schweiz för det fall att han fick slutligt avslag på sin asylansökan.

Europadomstolen konstaterade att villkoret för förvarstagande enligt schweizisk lag var att det fanns konkreta omständigheter som gav anledning till antagande att en utlänning skulle undandra sig verkställighet av ett utvisningsbeslut. Enligt schweizisk rättspraxis måste detta ha manifesterats genom utlänningens uppförande, varvid avsaknaden av fast bostad, fasta relationer, försörjningsmöjligheter eller identitetshandlingar var av särskild betydelse. I det aktuella fallet hade Jusic och hans hustru redan vid ankomsten till Schweiz uppvisat identitetshandlingar, och de hade alltid hörsammat myndigheternas kallelser. Dessutom hade de ansvaret för fyra barn, och hustrun led av psykiska besvär. Allt detta medförde enligt Europadomstolens bedömning att det inte fanns skäl att anta att Jusic skulle undandra sig verkställighet av ett utvisningsbeslut. Med hänsyn härtill och till att inskränkningar i

den genom artikel 5 i konventionen skyddade rätten till personlig frihet skall tolkas restriktivt fann Europadomstolen att frihetsberövandet inte skett i den ordning som lagen föreskrev och att artikel 5:1 i konventionen därför hade kränkts.

50. Poyraz mot Turkiet (dom 7.12.2010)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen)

Poyraz var i egenskap av tjänsteman i det turkiska justitieministeriet ansvarig för en utredning om domaren Y.K.D., som anklagats för att i sin yrkesverksamhet ha gynnat personer som delade hans religiösa tro och politiska åsikter. I den rapport som utarbetades bl.a. av Poyraz kritiserades Y.K.D:s uppförande. Kassationsdomstolen beslöt emellertid att utredningen inte skulle leda till åtgärder mot Y.K.D. Genom en läcka spreds rapportens innehåll till pressen, vilket ledde till att Poyraz i intervjuer lämnade ytterligare upplysningar om anklagelserna mot Y.K.D. Denne väckte därefter talan mot Poyraz, som ålades att betala skadestånd till Y.K.D. för ärekränkning.

Europadomstolen fann att Poyraz i anslutning till den rapport som genom en läcka blivit känd för pressen hade gjort uttalanden som bestyrkte innehållet i rapporten och som innefattade ytterligare subjektiva omdömen om Y.K.D. Han hade därmed inte visat den återhållsamhet som han som statstjänsteman borde ha iakttagit. Europadomstolen fann att domen mot honom under dessa omständigheter utgjorde ett proportionerligt ingrepp i hans yttrandefrihet och att det inte förelåg en kränkning av artikel 10 i konventionen.

51. Público - Comunicação Social, S.A. m.fl. mot Portugal (dom 7.12.2010)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen)

Klagandebolaget, som ägde tidningen *Público*, och fyra av dess anställda ålades att betala ett högt skadestånd till en fotbollsklubb för ärekränkning med anledning av en artikel i vilken det hävdats att klubben hade stora skulder avseende obetalda sociala avgifter.

Europadomstolen fann att artikeln hade gällt en fråga av allmänt intresse. De portugisiska domstolarna hade konstaterat att en av klagandena haft tillgång till ett dokument från Finansministeriet som visade att fotbollsklubben hade skulder till staten och att denna information hade bestyrkts av en annan källa. Vidare hade tidningen i anslutning till artikeln redovisat fotbollsklubbens förnekande av att en skuld förelåg. Artikeln hade haft tillräcklig saklig grund, och ingenting tydde på att tidningen handlat i ond tro eller i strid med pressetiska principer. Det skadestånd som utdömts var dessutom oproportionerligt och ägnat att avskräcka journalister från att bidra till offentlig debatt i frågor av allmänt intresse. Europadomstolen konkluderade att klagandenas genom artikel 10 i konventionen skyddade yttrandefrihet hade kränkts.

52. MacKay och BBC Scotland mot Förenade kungariket (dom 7.12.2010)

Fråga om rätt till effektivt rättsmedel (artikel 13 i konventionen) med avseende på yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen)

Klagande var den f.d. journalisten MacKay och radioföretaget British Broadcasting Corporation (BBC) Scotland.

I ett mål om narkotikabrott beslöt en domare att suspendera förfarandet på grund av att polisen och åklagarna kunde ha avlyssnat samtal mellan den tilltalade och hans försvarare, vilket medförde att den tilltalade inte kunde anses ha fått en rättvis rättegång. Domaren utfärdade också ett förbud mot publicering av information om målet. Staten överklagade beslutet att suspendera förfarandet, varefter den högre domstolen meddelade ett förbud mot att publicera rapporter om appellationsförfarandet. BBC Scotland sökte överklaga detta förbud men fick inte tillfälle att, medan beslutet var aktuellt, utveckla sina invändningar vid en förhandling inför domstolen.

Europadomstolen konstaterade att det i England och Wales i allmänhet är möjligt för utomstående att angripa domstolsbeslut om förbud mot publicering men att detsamma inte gäller i Skottland. I det aktuella fallet hade klagandenas överklagande av publiceringsförbudet inte prövats förrän långt senare, då intresset av publicering hade försvunnit. Det fanns visserligen i Skottland ett annat rättsmedel, benämnt *nobile officium*, som kunde användas i avsaknad av andra rättsmedel, men klagandena hade trott att deras överklagande av beslutet skulle leda till omprövning och hade därför inte haft anledning att använda detta speciella rättsmedel. Europadomstolen konkluderade att klagandenas rätt enligt artikel 13 i konventionen till ett effektivt rättsmedel med avseende på deras genom artikel 10 i konventionen skyddade yttrandefrihet hade kränkts.

53. Eusko Abertzale Ekintza – Acción Nacionalista Vasca (EAE-ANV) mot Spanien (dom 7.12.2010)

Frågor om rätt till fria val (artikel 3 i första tilläggsprotokollet), yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen) och föreningsfrihet (artikel 11 i konventionen)

Eusko Abertzale Ekintza – Acción Nacionalista Vasca (EAE-ANV) var ett baskiskt politiskt parti som strävade efter självständighet för Baskien. Vid kommunala och regionala val 2007 förbjöd de spanska myndigheterna vissa av de personer som upptagits på partiets listor att kandidera i valen. Bakgrunden var att de politiska partierna Batasuna och Herri Batasuna hade upplösts på grund av att de stött våldsanvändning och den terroristiska organisationen ETA samt att vissa företrädare för dessa partier i stället valt att kandidera för EAE-ANV. Europadomstolen konstaterade att beslutet att underkänna dessa kandidaturer hade fattats efter individuell prövning och i ett kontradiktoriskt förfarande. Europadomstolen godtog de spanska domsto-

larnas bedömning att de ifrågavarande kandidaturerna syftat till att främja de politiska mål som uppställts av Batasuna och Herri Batasuna och fann att underkännandet av dessa kandidaturer var proportionerligt och inte stred mot artikel 3 i första tilläggsprotokollet till konventionen. Europadomstolen fann också att inte heller EAE-ANV:s yttrandefrihet enligt artikel 10 i konventionen eller dess föreningsfrihet enligt artikel 11 i konventionen hade kränkts genom dessa åtgärder.

54. Andersson mot Sverige (dom 7.12.2010)

Fråga om rätt till muntlig förhandling (artikel 6:1 i konventionen)

Andersson begärde arbetsskadeersättning hos försäkringskassan men fick avslag på sin begäran. Han överklagade beslutet till länsrätt och vidare till kammarrätt, men hans överklagande avslogs i båda instanserna. Regeringsrätten vägrade prövningstillstånd. Andersson begärde muntlig förhandling i samtliga instanser, men ingen förhandling hölls i någon instans.

Europadomstolen framhöll att en muntlig förhandling skall hållas på parts begäran, företrädesvis i första instans, om det inte föreligger exceptionella omständigheter som gör en förhandling obehövlig. I förevarande fall hade länsrätten och kammarrätten full jurisdiktion i målet, och avgörandet berodde dessutom i väsentlig mån på en bedömning av bevisningen. Europadomstolen fann att Anderssons rätt enligt artikel 6:1 i konventionen till en muntlig förhandling under sådana förhållanden hade kränkts.

55. Jakóbski mot Polen (dom 7.12.2010)

Fråga om religionsfrihet (artikel 9 i konventionen)

Jakóbski, som avtjänade ett långt fängelsestraff, begärde att få vegetarisk mat under frihetsberövandet, eftersom han var buddhist och inte åt kött. Hans begäran tillmötesgicks inte.

Europadomstolen framhöll att fängelsemyndigheternas vägran att förse Jakóbski med vegetarisk mat berörde hans religionsfrihet som skyddades av artikel 9 i konventionen. Visserligen kunde det få finansiella verkningar om särskilda arrangemang i fråga om mathållningen skulle göras för enstaka fångar, men det gällde att avgöra om det skapats en rimlig balans mellan de olika intressena. Vad Jakóbski begärt var endast att få köttfri mat. Han hade således inte påfordrat att maten skulle tillagas eller serveras på speciellt sätt, och han hade inte begärt att få speciella matvaror. Europadomstolen kunde inte finna det visat att det för fängelseförvaltningen skulle medföra några större olägenheter att förse Jakóbski med vegetarisk mat. Slutsatsen blev därför att myndigheterna inte hade gjort en rimlig avvägning mellan de olika intressena och att Jakóbskis genom artikel 9 i konventionen skyddade religionsfrihet hade kränkts.

56. Bulanov och Kupchik mot Ukraina (dom 9.12.2010)
Fråga om rätt till domstolsprövning (artikel 6:1 i konventionen)
Bulanov begärde vid domstol omräkning av sina pensionsförmåner, och Kupchik förde talan vid domstol för att få ut försenade löneförmåner. I båda fallen avslogs deras yrkanden, och de överklagade domarna till den ukrainska högsta domstolen. Denna domstol fann sig inte behörig och anvisade den högre förvaltningsdomstolen som rätt forum. Sedan de vänt sig till denna domstol, avvisades deras yrkanden med motiveringen att den högsta domstolen var behörig. Europadomstolen fann att Bulanov och Kupchik till följd av kompetenskonflikten mellan de högsta instanserna hade förvägrats sin rätt till domstolsprövning i strid med artikel 6:1 i konventionen.

57. Muradverdiyev mot Azerbajdzjan (dom 9.12.2010)
Fråga om rätt att presumeras vara oskyldig till brott (artikel 6:2 i konventionen)
Muradverdiyev häktades och anklagades för att ha försökt göra en statskupp. I anslutning till arresteringen utfärdade Riksåklagarens kansli tillsammans med Inrikesministeriet och Ministeriet för nationell säkerhet en gemensam kommuniké som informerade allmänheten om att Muradverdiyev och flera andra höga tjänstemän hade arresterats och att det hade fastställts att Muradverdiyev hade konspirerat med andra för att störta regeringen och gripa makten.

Europadomstolen erinrade om att konventionen förbjuder uttalanden från offentliga tjänstemän som kan förleda allmänheten att tro att en misstänkt person är skyldig eller ge allmänheten en förutfattad mening om hur domstolen kommer att döma i målet. Med hänsyn härtill borde den kommuniké som offentliggjorts ha varit mera försiktigt formulerad. Genom de okvalificerade påståendena i kommunikén hade myndigheterna inte beaktat den oskuldspresumtion som Muradverdiyev var berättigad att åtnjuta vid en tidpunkt då brottsutredningen i målet nyss hade inletts. Europadomstolens konklusion blev alltså att hans rätt enligt artikel 6:2 i konventionen hade kränkts.

58. Savez Crkava Riječ Života m.fl. mot Kroatien (dom 9.12.2010)
Fråga om diskriminering (artikel 14 i konventionen) med avseende på religionsfrihet (artikel 9 i konventionen)
Klagande var tre religiösa organisationer som varit registrerade som religionssamfund i Kroatien sedan 2003. De begärde att få ingå avtal med regeringen om sina relationer med staten, eftersom de utan en sådan överenskommelse inte var behöriga att ge religionsundervisning i allmänna skolor eller förrätta religiösa vigslar. De fick svaret att de inte uppfyllde kraven för att få ingå sådana avtal, framför allt därför att de inte varit verksamma i Kroatien den 6 april 1941 och antalet medlemmar inte översteg 6 000.

Europadomstolen framhöll vikten av att staten var neutral vid utövande av maktbefogenheter i förhållande till religiösa samfund. I det aktuella fallet hade klagandena vägrats avtal med staten på grund av att medlemsantalet inte uppgick till 6 000, medan det fanns andra samfund som fått ingå avtal med staten trots att deras medlemsantal understeg 6 000. Alternativt gällde också att avtal kunde ingås med ”historiska religiösa samfund i den europeiska kulturkretsen”, och det var inte klart varför denna bestämmelse inte kunde tillämpas på klagandena. Eftersom de gällande reglerna inte tillämpades enhetligt och skillnaden i tillämpning saknade en objektiv och rimlig grund, fann Europadomstolen att klagandena utsatts för diskriminering i strid med artikel 14 i konventionen i fråga om den genom artikel 9 i konventionen skyddade religionsfriheten.

59. O’Donoghue m.fl. mot Förenade kungariket (dom 14.12.2010)

Frågor om rätt att ingå äktenskap (artikel 12 i konventionen) och diskriminering (artikel 14 i konventionen) med avseende på religionsfrihet (artikel 9 i konventionen) och rätt att ingå äktenskap (artikel 12 i konventionen)

Klagande var nigerianske medborgaren Osita Chris Iwu och de tre brittiska och irländska medborgarna Sinead O’Donoghue (Iwus hustru), Ashton Osita Iwu (deras son) och Tiernan Robert O’Donoghue (Sinead O’Donoghues son från en tidigare relation). De bodde i Nordirland och var romerska katoliker.

Osita Chris Iwu kom till Nordirland 2004 och började leva tillsammans med Sinead O’Donoghue i december 2005. I maj 2006 kom de överens om att gifta sig med varandra. För att kunna gifta sig måste Osita Chris Iwu ha antingen ett inresetillstånd (*”entry clearance”*) utfärdat just för detta ändamål eller ett certifikat (*”certificate of approval”*) enligt immigrationslagen. För att erhålla ett sådant certifikat måste han betala en avgift om 295 brittiska pund. Vidare kunde endast utlänningar med tillräckligt långvariga uppehållstillstånd beviljas sådana certifikat. Reglerna gällde emellertid inte för de par som ville gifta sig inom *Church of England*.

Genom nya regler som gällde från juni 2007 utvidgades möjligheterna för dem som ansökt om uppehållstillstånd att erhålla ett certifikat av angivet slag, men kravet på en avgift kvarstod, och Osita Chris Iwu hade inte råd att betala avgiften. Emellertid beviljades ett certifikat i juli 2008, sedan vänner hjälpt honom med avgiften. Han gifte sig med Sinead O’Donoghue i oktober 2008.

Europadomstolen fann att en konventionsstat inte nödvändigtvis handlar i strid med artikel 12 i konventionen genom att uppställa villkor för att hindra skenäktenskap med utlänningar. Det system som tillämpats i Förenade kungariket innefattade emellertid krav med annat syfte, och restriktionerna hade inneburit ett generellt förbud för personer utan uppehållstillstånd att gifta sig i landet. Kravet på en avgift uteslöt också vissa kategorier av utlänningar, bl.a. sådana som inte

hade tillstånd att arbeta i Förenade kungariket eller tillhörde lägre inkomstkategorier. Europadomstolen fann att Osita Chris Iwus och Sinead O'Donoghues rätt enligt artikel 12 i konventionen att gifta sig hade kränkts under tiden fram till juni 2007 genom att Iwu då inte tillhörde en kategori som kunde få certifikat och under tiden från juni 2007 till juli 2008 genom att Iwu då inte kunde betala den avgift som krävdes.

Europadomstolen konstaterade vidare att det hade förelegat en skillnad i fråga om rätten att ingå äktenskap beroende på om äktenskapet skulle ingås inom Church of England eller på annat sätt. För Osita Chris Iwu innebar det att han på grund av sin religion behandlades annorlunda än en utlänning som ville gifta sig i Church of England. Det innebar enligt Europadomstolens uppfattning att han utsatts för diskriminering i strid med artikel 14 i konventionen i fråga om både rätten enligt artikel 12 i konventionen att ingå äktenskap och den genom artikel 9 i konventionen skyddade religionsfriheten.

60. HADEP och Demir mot Turkiet (dom 14.12.2010)
61. Kılıçgedik m.fl. mot Turkiet (dom 14.12.2010)

Frågor om föreningsfrihet (artikel 11 i konventionen) och rätt till fria val (artikel 3 i första tilläggsprotokollet)

Klagandena i det första målet var det prokurdiska politiska partiet Halkın Demokrasi Partisi (*"HADEP"*) och dess generalsekreterare Demir samt i det andra målet 28 av HADEP:s befattningshavare. HADEP anklagades för att sprida separatistisk propaganda och att stödja den terroriststämplade organisationen PKK. I mars 2003 beslöt Författningsdomstolen att upplösa HADEP och att förbjuda ett antal partimedlemmar att under fem år grunda ett nytt parti eller bli medlemmar av något existerande politiskt parti.

Europadomstolen konstaterade att upplösningen av HADEP motiverats med att vissa medlemmar bedrivit verksamhet eller gjort uttalanden som visade att partiet blivit ett centrum för illegala aktiviteter. När det gällde det påstådda stödet till PKK hänvisades till att de turkiska säkerhetsstyrkorna av företrädare för HADEP påståtts föra ett "smutsigt krig" i sydöstra Turkiet. Även om detta uttryck innefattade skarp kritik av regeringens politik, var det, framhöll Europadomstolen, inte en uppmaning till hat eller väpnat motstånd.

Europadomstolen konstaterade också att uttalanden av medlemmar av HADEP om att den kurdiska nationen var åtskild från den turkiska nationen måste läsas tillsammans med partiets program, som innebar att landets problem skulle lösas med demokratiska metoder. Även om HADEP uttalat sig till förmån för kurdernas självbestämmande, kunde detta inte anses strida mot demokratiska principer eller uppfattas som stöd för terrorism. Följaktligen fann Europadomstolen att upplösningen av HADEP stred mot föreningsfriheten i artikel 11 i konventionen. Europadomstolen fann vidare att förbudet för

medlemmar av HADEP att under en tid av fem år bilda ett nytt parti eller verka inom något annat parti stred mot rätten till fria val i artikel 3 i första tilläggsprotokollet till konventionen.

62. Boulois mot Luxemburg (dom 14.12.2010)

Fråga om rätt till domstolsprövning (artikel 6:1 i konventionen)

Boulois, som avtjänade ett fängelsestraff, ansökte om permission från fängelset för att ombesörja vissa praktiska angelägenheter och förbereda sig inför kommande frigivning. Hans ansökningar avslogs. Boulois överklagade besluten till förvaltningsdomstol, som fann sig inte vara behörig att överpröva fängelsemyndighetens beslut. Europadomstolen fann att Boulois härigenom hade förvägrats sin rätt enligt artikel 6:1 i konventionen till domstolsprövning.

63. Ternovszky mot Ungern (dom 14.12.2010)

Fråga om rätt till respekt för privatliv och familjeliv (artikel 8 i konventionen)

Anna Ternovszky, som var gravid när hon vände sig till Europadomstolen, önskade föda barnet i sitt hem men gjorde gällande att detta inte var möjligt i Ungern, eftersom läkare och annan hälsovårdspersonal riskerade åtal om de medverkade till födsel i hemmet.

Europadomstolen konstaterade att rätten till privatliv i artikel 8 i konventionen omfattar olika aspekter av en persons fysiska och sociala identitet och inkluderar en rätt till respekt för beslut att bli eller inte bli förälder och för beslut om modaliteterna kring ett barns födsel. Fastän Anna Ternovszky inte hade förbjudits att föda sitt barn hemma, fanns det oklarheter i rättsläget som kunde avhålla hälsovårdspersonal från att lämna sin medverkan. Det hade förekommit åtminstone något fall då åtgärder vidtagits mot den som medverkat vid födsel i hemmiljö. Europadomstolen fann att ungersk lagstiftning på detta område var oklar. På grund av denna rättsliga oklarhet och risken för att hälsovårdspersonal som medverkade vid hemmaförlossningar kunde bli föremål för ingripanden fann Europadomstolen att Anna Ternovszky inte hade åtnjutit frihet att föda sitt barn hemma. Situationen uppfyllde inte kravet på förutsebarhet och laglighet och stred därmed mot Anna Ternovszkys rätt enligt artikel 8 i konventionen.

64. A, B och C mot Irland (dom 16.12.2010)

Frågor om rätt till respekt för privatliv (artikel 8 i konventionen)

Klagandena var tre kvinnor över 18 år — A, B och C — som på grund av den restriktiva irländska abortlagstiftningen hade undergått abort i England. A var ogift, arbetslös och medellös. Hon hade fyra barn, som alla var placerade i fosterhem. Hon hade varit alkoholist och led av depressioner. B ansåg sig inte kunna ensam sköta om ett barn vid den aktuella tidpunkten. C led av cancer och hade, innan hon visste att hon var gravid, undergått ett antal kontroller som inte ansågs tillråd-

liga vid graviditet. Hon ansåg att hennes cancer kunde bli akut genom havandeskapet och att det förelåg en risk för hennes liv.

Europadomstolen konstaterade först att det inte hade funnits något lagligt hinder för klagandena att bege sig utomlands för att genomgå en abort. Artikel 8 i konventionen innefattade inte en rätt till abort, men förbudet i Irland mot abort var att hänföra till klagandenas rätt till respekt för fysisk och psykisk integritet, vilket var en del av deras genom denna artikel skyddade privatliv.

När det gällde A och B erinrade Europadomstolen om att det fanns en consensus bland Europarådets medlemsstater om att abort borde tillåtas i större utsträckning än enligt irländsk lag. I 31 konventionsstater kunde abort utföras redan på en kvinnas begäran, och i 42 stater var abort tillgänglig av hälsoskäl. I 32 stater kunde abort ske när fostret inte var normalt. Irland tillhörde jämte Malta, San Marino och Andorra en liten minoritet av konventionsstater med mycket restriktiva abortlagar.

Emellertid fann Europadomstolen denna relativa consensus bland de europeiska staterna inte tillräcklig för att begränsa staternas rörelsefrihet vid bestämmande av vilka regler som skall gälla på detta område. När det gällde A och B ansåg Europadomstolen — med hänsyn till att de haft rätt att resa utomlands för att undergå abort och till att förbudet i Irland var grundat på det irländska folkets djupt kända moraliska värdering av den oföddes rätt till liv — att det förelåg en rimlig balans mellan A:s och B:s rätt till respekt för privatlivet och den rätt som ansågs tillkomma de ofödda barnen. Europadomstolen konkluderade därför med 11 röster mot 6 att det inte förelåg någon kränkning av artikel 8 i konventionen.

När det gällde C noterade Europadomstolen att hon hade cancer som enligt hennes uppfattning kunde påverkas negativt av havandeskapet och medföra fara för hennes liv. Det innebar att en central aspekt av hennes rätt till respekt för privatlivet var berörd. I hennes fall hade därför det irländska förbudet mot abort påverkat hennes situation i sådan grad att det enligt Europadomstolens bedömning hade kränkt hennes genom artikel 8 i konventionen skyddade rätt till respekt för privatlivet.

65. Novaya Gazeta v Voronezhe mot Ryssland (dom 21.12.2010)

Fråga om yttrandefrihet (artikel 10 i konventionen)

Klagande var ett bolag som utgav en lokaltidning i Voronezh. I denna tidning publicerades en artikel om tjänstemissbruk av borgmästaren och andra kommunala befattningshavare i staden. Till grund för artikeln låg en revisionsrapport som tidningen fått tillgång till. Tidningens redaktion dömdes för ärekränkning att betala skadestånd och att publicera en ursäkt.

Europadomstolen framhöll att borgmästaren och de övriga kommunala befattningshavarna hade måst räkna med att i sin verksamhet

utsättas för närgången granskning. Hanteringen av allmänna medel, som särskilt behandlats i artikeln, var också en fråga av stort allmänt intresse. Vissa uttryck i artikeln kunde anses provocerande men överskred inte gränsen för tillåtna överdrifter. De ryska domstolarna hade inte heller undersökt den faktiska bakgrunden till artikeln genom att införskaffa revisionsrapporten. Domen mot tidningens redaktion utgjorde därmed ett brott mot klagandenas genom artikel 10 i konventionen skyddade yttrandefrihet.

66. Anayo mot Tyskland (dom 21.12.2010)

Fråga om rätt till respekt för privatliv och familjeliv (artikel 8 i konventionen)

Anayo, som var nigeriansk medborgare, kom till Tyskland 2003. Han ansökte om asyl, men hans ansökan avslogs genom beslut som blev slutligt i februari 2006. Under två år hade han ett förhållande med en gift kvinna, B, som hade tre barn med sin man. I december 2005 födde hon tvillingar till vilka Anayo var biologisk far. B uppfostrade tvillingarna tillsammans med sin man, och denne registrerades som deras far. B och hennes man vägrade Anayo kontakt med tvillingarna. Tysk domstol vägrade också att ge Anayo rätt till umgänge med dem.

Europadomstolen fann att tysk domstols beslut att vägra Anayo kontakt med barnen utgjorde ett ingrepp i hans rätt enligt artikel 8 i konventionen. Han hade visserligen aldrig bott tillsammans med tvillingarna, och det var inte fråga om något existerande familjeliv, men enligt Europadomstolens mening kunde redan ett anspråk på familjeliv ibland skyddas enligt artikel 8. Anayo hade visat ett genuint intresse för kontakt med barnen, och även om han och B aldrig sammanbott, härrörde barnen från ett fast förhållande dem emellan. I vart fall utgjorde barnen en viktig del av Anayos identitet och därmed av hans privatliv enligt artikel 8.

Europadomstolen konstaterade att ingreppet i Anayos privatliv hade stöd i tysk lag, eftersom han inte tillhörde den grupp som kunde göra anspråk på umgängesrätt. I Europarådets medlemsstater fanns det ingen enhetlig uppfattning i frågan om eller under vilka förutsättningar en biologisk far skall ha rätt till kontakt med ett barn när en annan man är barnets rättslige far, men i åtskilliga stater kunde domstol pröva om det är i barnets intresse att ha kontakt med den biologiske fadern och i så fall tillerkänna denne umgängesrätt.

Europadomstolen noterade att tysk lag var grundad på principen att existerande familjeband bör ges företräde framför relationen mellan en biologisk far och ett barn men ansåg att en rimlig balans borde upprätthållas mellan olika inblandade personers konkurrerande intressen. En avvägning av dessa olika intressen hade inte skett i detta fall. Särskilt hade tysk domstol inte prövat om det var i barnens intresse att ha kontakt med Anayo. Med hänsyn härtill fann Europadomstolen att det förelåg ett brott mot artikel 8 i konventionen.

67. Vassilios Athanasiou m.fl. mot Grekland (dom 21.12.2010)
Fråga om rätt till domstolsprövning inom skälig tid (artikel 6:1 i konventionen) i förening med rätt till effektivt rättsmedel (artikel 13 i konventionen)
Målet gällde administrativa förfaranden som pågått i mer än 13 år och aktualiserade ett strukturellt problem i det grekiska rättssystemet. Europadomstolen framhöll att ett stort antal liknande mål var anhängiga vid Europadomstolen. Slutsatsen blev att klagandenas rätt enligt artikel 6:1 i konventionen hade kränkts och att det också förelåg ett brott mot artikel 13 i konventionen, eftersom det i grekisk rätt inte fanns något rättsmedel mot långsam rättskipning.

Europadomstolen beslöt vidare att det ålåg Grekland att inom ett år införa ett rättsmedel i detta hänseende. Ett sådant rättsmedel borde göra det möjligt att undvika onödiga dröjsmål och inte endast kompensera för brott mot kravet på prövning inom skälig tid. Vidare borde beslut om kompensation i förekommande fall fattas skyndsamt och utbetalning ske inom sex månader från det att beslutet vunnit laga kraft. Förfarandet vid bestämmande av sådan kompensation måste uppfylla kraven på en rättvis rättegång, rättegångskostnaderna fick inte bli alltför höga, och ersättningsbeloppen måste till sin nivå motsvara vad Europadomstolen fastställt i andra fall. I detta hänseende framhöll Europadomstolen att de nationella domstolarna hade de bästa förutsättningarna att avgöra frågor om ideellt skadestånd som nästan alltid uppkom i mål om alltför långsam rättskipning.

68. Gaglione m.fl. mot Italien (dom 21.12.2010)
Frågor om rätt till rättvis rättegång (artikel 6:1 i konventionen) och rätt till egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet)
Målet gällde 475 fall i vilka klagandena av italiensk domstol hade tillerkänts skadestånd på grund av alltför långsam rättskipning. Det hade emellertid uppkommit dröjsmål vid verkställande av skadeståndsbesluten. Dröjsmålen uppgick i 65 procent av fallen till minst 19 månader.

Europadomstolens förklarade att betalning normalt borde ske inom sex månader från det att beslutet om skadestånd vunnit laga kraft. I de aktuella fallen hade denna tid överskridits väsentligt, vilket innebar att klagandenas rätt till respekt för sin egendom enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen hade kränkts.

Europadomstolen framhöll vidare att dessa mål berörde ett frekvent problem i Italien och noterade att det hos domstolen fanns över 3 900 anhängiga klagomål mot Italien som gällde sådana dröjsmål med verkställigheten. Europadomstolen konstaterade att allmänna åtgärder på nationell nivå var nödvändiga för att komma till rätta med dessa problem och att bl.a. tillräckliga budgetmedel måste anslås för att säkerställa verkställighet av domar om skadestånd för långsam rättskipning.

69. Raffray Taddei mot Frankrike (dom 21.12.2010)

Fråga om omänsklig eller förnedrande behandling (artikel 3 i konventionen) .

Virginie Raffray Taddei avtjänade ett fängelsestraff. Under åberopande av sitt hälsotillstånd begärde hon vid flera tillfällen att bli villkorligt frigiven, men hon fick avslag på sina framställningar.

Europadomstolen konstaterade att Virginie Raffray Taddei bl.a. led av anorexi. Hennes vikt hade gått ned från 54 kg i juni 2008 till 35 kg i april 2009, och hon vägde enligt de senaste uppgifterna endast 30–31 kg. Hon fick under fängelsevistelsen inte någon särskild behandling för denna sjukdom. Hon hade dessutom placerats på stort avstånd från sitt hem och sina barn, fastän läkare hade funnit att detta utgjorde en av orsakerna till hennes anorexi. Europadomstolen fann att myndigheterna inte hade tillräckligt beaktat behovet av specialiserad behandling i en därför lämpad institution och att Virginie Raffray Taddei genom den rådande situationen åsamkades ett sådant lidande att hon var utsatt för omänsklig eller förnedrande behandling i strid med artikel 3 i konventionen.

70. Almeida Ferreira och Melo Ferreira mot Portugal (dom 21.12.2010)

Fråga om rätt till egendom (artikel 1 i första tilläggsprotokollet)

Klagandena, Mario Almeida Ferreira och hans hustru Maria da Conceição Quadros Pereira de Melo Ferreira, var innehavare av nyttjanderätten till en fastighet som ägdes av deras son. Den 1 januari 1980 hyrdes en del av fastighetens första våning ut till D. Den 20 februari 2002 väckte klagandena talan mot D och dennes hustru med yrkande att hyresavtalet skulle upphöra och klagandena få tillgång till våningen för att överlämna den till sonen som behövde den för sig och sin familj. Den portugisiska domstolen avslog deras yrkande med hänvisning till en lag som gav besittningsskydd åt den som hyrt en fastighet under minst 20 år.

Europadomstolen konstaterade att hyresgäster i många länder åtnjuter ett visst besittningsskydd som emellertid, vid tillämpning av artikel 1 i första tilläggsprotokollet till konventionen, måste balanseras mot ägarens rätt att använda sin egendom. I det aktuella fallet fäste Europadomstolen särskild vikt vid att begränsningen i äganderätten hade gällt redan när klagandena ingick hyresavtalet med D. De visste alltså redan då att hyresgästen efter 20 år skulle få ett förstärkt skydd mot uppsägning. Europadomstolen fann därför att inskränkningen i äganderätten grundade sig på en rimlig avvägning av samhällets och klagandenas intressen. Europadomstolen konkluderade att klagandenas rätt enligt artikel 1 i första tilläggsprotokollet inte hade kränkts.

71. Chavdarov mot Bulgarien (dom 21.12.2010)

Fråga om rätt till respekt för privatliv och familjeliv (artikel 8 i konventionen)

Chavdarov levde under tiden 1989–2002 tillsammans med en gift kvinna som födde tre barn 1990, 1995 and 1998. Kvinnans make, från vilken hon levde separerad, registrerades som far till barnen. Enligt bulgarisk lag kunde Chavdarov inte få rättsligt fastställt att han var barnens verklige far.

Europadomstolen konstaterade att Chavdarov, barnens mor och barnen hade sammanlevt och utgjort en familjeenhet. Efter separationen mellan Chardarov och barnens mor hade barnen fortsatt att leva tillsammans med Chavdarov, vilket ytterligare bekräftade att det rörde sig om familjeliv enligt artikel 8 i konventionen. Europadomstolen framhöll att detta familjeliv inte hade hindrats genom åtgärder från myndigheternas, moderns eller hennes mans sida.

När det gällde den rättsliga regleringen av faderskap fann Europadomstolen att varje konventionsstat åtnjuter rörelsefrihet och att det inte finns någon europeisk consensus om huruvida och under vilka omständigheter en biologisk far skall tillåtas motbevisa presumtionen att den äkta mannen är far till de barn som föds under äktenskapet. Chavdarov saknade enligt bulgarisk lag möjlighet att bli erkänd som barnens far, men det fanns inget som hindrade honom att leva som barnens far, och han hade också möjlighet att kompensera avsaknaden av ett rättsligt erkännande genom att ansöka om att få adoptera barnen eller att få dem placerade under hans vårdnad. Det hade inte visats att han använt sig av dessa möjligheter. Europadomstolen fann vidare att barnens legitima intressen hade varit tillräckligt tillgodosedda enligt bulgarisk lag och konkluderade att det inte förelåg ett brott mot artikel 8 i konventionen.